ÇEVİRİ AKADEMİSİ

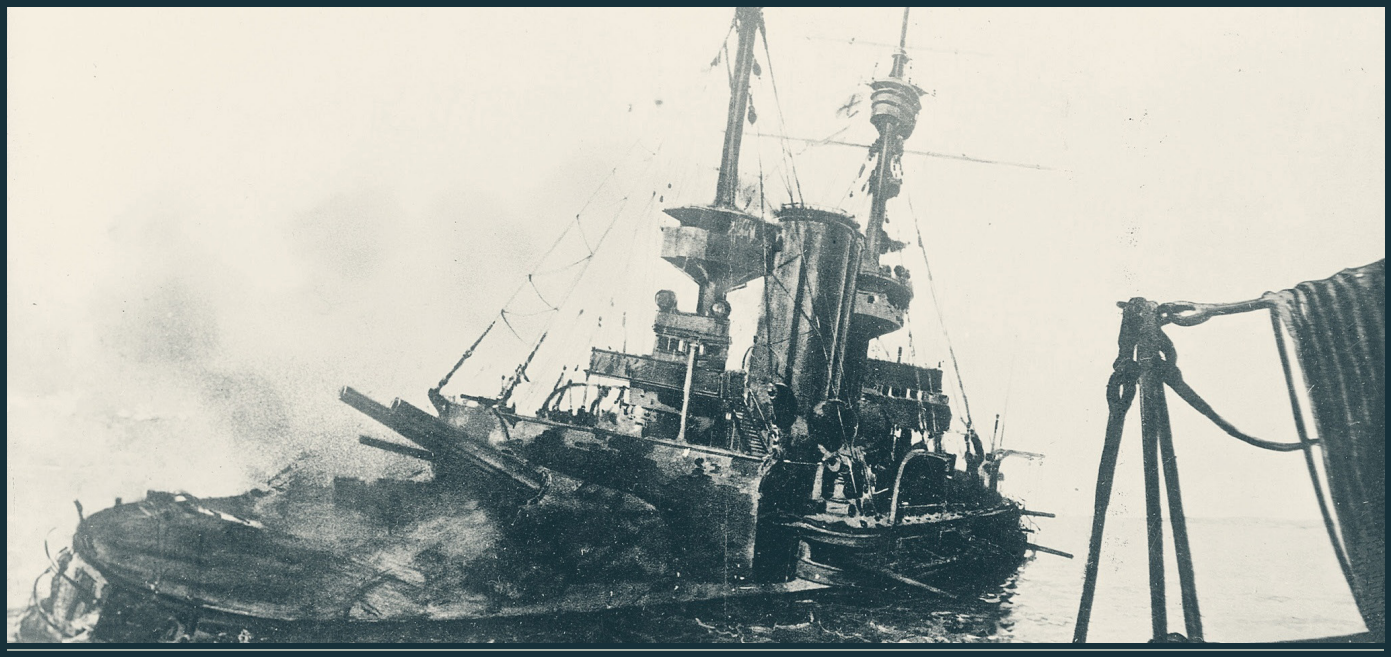
04 SAYI

ÇANAKKALE • 19 MART 1915

İKDAM

Zaferin ertesi günü

Bir zaferin ertesi sabahında gazetenin tanıklığı

İKDAM

HARP HABERLERİ · HAVADİS · İLANLAR

BU SAYIDA AYRICA

Necip Mahfuz

Elif'ten Yâ'ya

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Editörden,

Bazen kalbimizin derinlerinde olanı anlatacak söz bulamayız da kelimelerin kifayetsiz kaldığını söyleriz. Bazen de başka dilden bir kelime çıkar karşımıza ve tamamlanmış hissederiz. “Tecessüs” güzel ifade ediyor yapmaya çalıştığımız işi ve tamamlıyor hissettiklerimizi. Arapçada “görme, anlama merakı” olarak tariflenmiş bu kelime. “Meraki” denmiş Yunancada da “insanın bir işi kalbini ve ruhunu vererek yapması”na.

Dilimize pelesenk olmuş “günümüz”de bir işe kalbini ve ruhunu vererek sabırla emek göstermenin çok kıymetli olduğuna inanıyoruz. Merakımızın peşine düşüp keşfetmeye, üretmeye ve sürdürmeye çalışıyoruz. Bu kadar hızlı bir dünyada, derinleşerek bunları yapmanın ne denli zor olduğunu biliyoruz. “Hem çok cezbedici hem çok öldürücü bir şey.” diyor Necip Mahfuz “zaman” mefhumu adına. “İçinde yaşayalım diye bizi türlü şeylerle kendine çekiyor; bir yandan da hayatımızı azar azar alıyor.” Biz zamanın içinde kaybolmadan ve azalmadan onunla hemhâl olmayı seçiyoruz. Küçük emeklerde ısrar ediyoruz çünkü “Büyük olan her şey küçük şeylerden yapılmıştır.” diyor Jules Payot. Biz de böylesine inanıyoruz.

Dergimizin bu sayısı için Çanakkale Zaferi’nin ertesinde yayımlanan gazete sayfalarının merakına düştük ve 19 Mart 1915 tarihli İkdam gazetesini okumaya karar verdik. Gazete, Mart 18’in sıcaklığını taşıyan resmî tebliğleri, Bouvet zırhlısının batırıldığı haberini, cepheden gelen mektupları ve dönemin dış basınından aktarılanları taşıyor.

Derginin geri kalanında Necip Mahfuz’un Târık Habîb ile gerçekleştirdiği “Elif’ten Yâ’ya” başlıklı mülakata yer verdik. Bu mülakatta Mahfuz; Habîb’in zaman, edebiyat, hayal kırıklığı, heves, dostluk gibi konular üzerine sorularını cevaplıyor ve okuru kendi dünyasına davet ediyor.

Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bu metinleri günümüz Türkçesine aktarırken Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük’ünü asıl kaynağımız olarak kullandık. Anlam tabakalarını daha iyi takip edebilmek için Kubbealtı Lugatı ve Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi’ne de başvurduk. Okuduğumuz metinleri, tarihî ve edebî dokusunu koruyarak sizlere ulaştırmayı amaçladık. İlgilisine ve meraklısına sunarız.

Çeviri Akademisi ailesine ve derginin son okumasını yapıp kaynaklarla katkı sunan Talha GÖKTENTÜRK’e içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sinem Nur AYHAN

Yayın Ekibi

GENEL YAYIN YÖNETMENİ — Talha Göktentürk

SAYI EDİTÖRÜ — Sinem Nur Ayhan

YAZARLAR — Ahmet Zafer Yanık · Çiğdem Dibekçi · Mehmet Apaydın · Nurselin Bildirici · Sertan Çubukçu · Sinem Nur Ayhan

TASARIM — Sude Yılmaz

TASARIM DANIŞMANI — Mervenur Akbayır

AKADEMİK DANIŞMANLAR — Emre Yazıcı · Selçuk Emre Ergüt

İçindekiler

01 İkdam
19 Mart 1915 — 6

Düşmanın İtirafatı Karşısında 7
Tebliğ-i Resmi 8
Teodosiya Hakkında Malumat 8
Bove/Bouvet Zırhlısı Hakkında Malumat 9
Şan ve Şeref Müsabakası 9
Basiret ve Teyakkuz Neticesinde Düşmanın Planları 10
Bombardımanın Verdiği Neticeler 10
Ümitsizlik Alameti 10
“Politikan” Gazetesinin Mütalaası 10
Nazariyat İtibarıyla 10
Cihanın Mukadderatı 11
Mısır’da Cereyan-ı Ahval 11
İtilaf-ı Müselles ve Balkan Hükûmeti 11
Varna Limanında Rus Torpilleri 11
Limni Adası ve İngilizler 12
Yunan Donanması İçin 12

Harb-i Umûmî 13
Avusturya Harp Raporu 13
Beyaz Cehennem! 13
Avam Kamarası 14
Danimarka’nın Bitaraflığı 14
Amelenin Tembelliği ve Sarhoşluğu Yüzünden 14

Şuûn-ı Dâhiliye 15
Huzura Kabul 15
Mülakat 15
Ziyaret 15
Muvakkat Kanunlar 15
Mâliye Tahsil Müfettişlerinin Seferberlikten İstisnası 15
Mükellefîn-i Askeriye Aileleri 15
Nüfus Devâiri ve Memurini 16
Seyr-i Sefâin Memurin ve Müstahdemini 16
Devâir-i Belediye Düyûnâtı 16
Portakal Bahçeleri İçin 16
Ana Mektepleri İçin 16
Fekk-i İrtibat ve İlhak 16
Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Dersaadet Hanımlar Heyet-i Merkeziyesinden 16
Yeni Bir Amerika Dretnotu 17
Bulgaristan’da Akçe ve Zahire İhracatı 17
Bir Madde-yi Müessire Keşfi 17
Takdîr-i Hamiyyet 17
İrtihal 17
Vapurda Vaz-ı Haml 18
Teşekkür 18
Asker Ailelerine Yardımcı Cemiyeti Menfaatine 18

En Son Haberler 19
Tebliğ-i Resmî 19
Ametist Kruvazörü 19
Mısır Vekâyii ve Efkâr-ı Umumiyesi 19
Alman Harp Raporu 20
Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti 21
Bulgaristan’ın Vaziyeti 21

İlanlar 22
Kuş Dili Tiyatrosunda 22
Ali Efendi Sinemasında 22
Müze-yi Askerî-i Osmanî’de 22
Levazımat-ı Umumiye-yi Askeriye Dairesinden 22
Hicaz Demir Yolu Müdiriyet-i Umumiyesinden 23
Seyr-i Sefain İdaresinden 23
Memedeki Çocuklara Gıda 23
Maarif-i Umumiye Nezaretinden 23
İstanbul Kâtib-i Adliğinden 23
Şehremâneti Levâzım Müdîriyetinden 23

02 Necip Mahfuz
Eliften Yâya — 24

Necip Mahfuz ile Eliften Yâya — **25**

Elif: Uykusuzluk — 25

Bâ: Başlangıç ve Son — 25

Tâ: Değişme ve Gelişme — 26

Se: Nil Üstünde Gevezelik — 27

Cîm: Günlük Program — 27

Hâ: Harâfîş — 29

Hı: Aklınızdan Geçenler — 30

Dâl: İçte Saklı Olan — 31

Zâl: Günahlar — 31

Râ: Geriye Dönüş — 32

Zey: Sokak — 33

Sîn: Si Seyyid — 33

Şîn: Ay — 34

Sâd: Ses — 35

Şarkı: Gözlerim Seni Görmeye Alıştı — 35

Editörden / 2 **Kaynaklar / 36** **Görüntü kaynakları / 40**

1915

19 Mart 1915
Çanakkale Zaferi'nin ertesi günü

İkdam'ın 19 Mart 1915 tarihli nüshasından birinci sayfa.

İKDAM / BAŞYAZI

Düşmanın İtirafatı Karşısında

Şu muharebede anladık ki Türkiye'nin en büyük düşmanı İngilizlerdir. Vâkıâ Moskoflar da düşmanımızdır ama hiç olmazsa onlar şimdiye kadar bize zahiri dost riyaları altında oyun oynamak istememişler, düşman olduklarını açıktan açığa söylemekten çekinmemişlerdir. Rusya Türkiye'nin asırlardan beri düşmanıdır ve bunu ne Ruslar ne de Türkler inkâr ederler. Bu düşmanlık Rusya ahalisinin hissiyatından ziyade hükûmetin takip eylediği tarz-ı siyasetten ileri gelir hâlbuki İngiltere ta şu son zamanlara kadar Türkiye'ye karşı en büyük bir dost rolü oynuyordu. Bunda o kadar maharet gösteriyordu ki hepimiz az çok inanmıştık. Pek çok defalar "İngilizler bizi seviyor; bize iyilik edecek ama buna biz mal olacak bir vaziyet alıyoruz." diye kendi kendimize haksız yere serzenişler bile ediyorduk. Meşrutiyet'i takip eden zaman zarfında İngiltere'ye karşı gösterdiğimiz samimane halisane cümleleri hatırladıkça şimdi hiddetinden titriyoruz. Meğer ne kadar ne kadar aldanmışız fakat bugün biraz geç olmakla beraber İngilizlerin Türklüğe, Müslümanlığa ne kadar düşman olduğunu katiyen anladık ve artık bugün içimizde İngiliz muhabbetine ihtimal verecek hiç hiçbir fert kalmamıştır. Hiç şüphe etmiyoruz ki İngiltere Türklerin bu hakikati anlamasından büyük zararlara uğrayacaktır çünkü Harb-i Umûmî'den beri her hadise Türkiye'nin İngilizler tarafından kibir ve gurur sevkiyle hiçe sayılan Türkiye'nin ehemmiyetini cihan nazarında ispat etmiştir. Londra'da münteşir Times'ın aşağıya naklettiğimiz îtirâfatı bu hakikatin İngilizler tarafından pek iyi anlaşıldığına kati bir delildir.

Times gazetesi "Çanakkale'ye Taarruz" sernâmesiyle yazmış olduğu makalede diyor ki: "Çanakkale methalindeki kalelerin müteaddit sefâin-i harbiyede dâhil olduğu hâlde muhtelit İngiliz ve Fransız filosu tarafından topa tutulması ciddi harekâta mübaşeret edildiğini göstermektedir. İlk nazarda bunun cüzi bir ehemmiyeti haiz olduğu ve harpte darbelerin daima nokta-yi asliyeye indirilmesi hakkındaki kaide-yi külliyeye mugayir bulunduğu zannedilebilir hâlbuki hakikatte Çanakkale'ye karşı muvaffakiyet müthiş bir taarruz pek ehemmiyetli olduğu gibi tevlit edeceği neticeler dahi şark ve garp darülharekâtında pek çabuk hissedilecektir. Bu meyanda Rusya'nın vaziyet-i hâzırasını nazarıdikkate alalım.

"Bu vâsi memlekette ambarlar pek çok miktarda buğdaylarla taşıdığı amelî ihtiyâcatı içinde dünyanın sair aksamıyla Almanya'dan ziyade nakliyatı kesilmiştir. Bahr-i ebyaz buzlarla ihata edilmiş, demir yollarıyla ehemmiyetsiz bir surette işe yarayan Archangel (metinde: Arkanjel) ise mayıs ayına kadar açılmayacaktır. Baltık hava geçemeyecek bir surette kapalı, Karadeniz yolu ise Çanakkale ve Boğaziçi tarafından mesdud bulunmaktadır binaenaleyh Rusya zencir-bend addolunacak bir vaziyettedir. Müttefiklerinin vazifesi ise eğer muktedir olurlarsa bunları kırmaktır. Odessa'ya doğru bir yol açılmasından gayrimahdut menafi hasıl olacaktır. Buğday hamuleli gemiler dışarıya doğru sevk edilebilecekleri gibi Rusya'nın pek ziyade ihtiyacı olan levazım ve teçhizat-ı askeriye yüklü gemilerde dâhile doğru gidebileceklerdir. Siyasi neticeler dahi aynı derece büyük olacaktır. Balkan hükûmetleriyle bitaraf sair hükûmetler üzerine tesiri ise aynı olacağı gibi ahiren Almanların Rusya'ya karşı icra etmiş oldukları harekâtın tevlit ettiği tesiratı da iptal edebilecektir. Mamafih boğazlarda icra edilecek bütün harekât pek tehlikeli ve müthiş olduğu gibi şüphesiz bizim de malumumuz olduğu vecihle yalnız kuvve-yi bahriye ile netîce-pezir olacak değildir. Boğazlarda muhkem istihkâmlar olduğu gibi deniz dahi torpiller ile mesduddur. Resmî tebligattan anladığımız bir cihet varsa o da kuvve-yi berrîye iştirak etmediği takdirde deniz bombardımanından pek büyük bir netice hasıl olmayacaktır. Müdafaalar cihetinde mekânca

Türk kıtaatının aksâm-ı mühimmesi, zan ve tahmin edildiğine göre, Marmara Havzası'nda bulunmakta ve muktedir kumandanlar tarafından idare edilmektedir. Bunlar dört aydan beri zaten harbin bidayetinde nazarıdikkate almış oldukları böyle bir tecavüze karşı mukavemet için lazım gelen istihzârâtı ikmal etmişlerdir. Çanakkale methaline karşı vuku bulan bir tecavüz ancak kuvve-yi berriyyenin iştirakiyle ve bu da kuvve-yi bahriyyeye müsavi bulunmak şartıyla müntiç muvakemet olabilir. Gayr-i ahirle birçok sefâin-i harbiyenin mevcudiyeti kifayet etmeyip birçok miktarda da askere ihtiyaç vardır. Çanakkale zapt edilmekle Rusya'ya doğru bir yol açılmış olmaz. Bunun için İstanbul ve tahkim edilmiş olan Boğaziçi'nin de zapt edilmesi icap eder.

Times'ın bu îtirâfatı ser-tâ-pâ acze delalet edecek bir mahiyette olduğunu söylemeye hacet yoktur. Ne garip îtirâfat! Times muharebenin hiçbir safhası Türkiye'ye karşı vaki olan taarruz kadar ehemmiyetli olmadığını açıktan açığa söylüyor fakat muvaffak olabilecekler mi? Times bu ihtimalden pek zayıf, pek müterediddit bir lisan ile bahsediyor. Kale-yi Sultaniye Taarruzu'nun Balkan hükûmetleriyle bu tarafsız hükûmetler üzerine icra edeceği tesirat ile gerek Harb-i Umûmî gerek Almanların Rusya'ya icra etmiş oldukları harekâtın tevlit eylediği netâic hakkında İngilizlerin besledikleri ümitlere gelince bunların da ne kadar vahi olduğunu zaman ne parlak bir surette ispat etmiştir fakat bu kadarla da kalmayacak. Onlar bu akılsız, haksız taarruzun daha nice acı ve müthiş akıbetlerini görerek zucret ve hüsran içinde kalacaklardır. Balkan hükûmetleri üzerinde tesir icra edebileceklerini hiç ummasınlar. Hiç şüphe etmiyoruz ki Yunanistan, Romanya artık menfaatin hangi noktada olduğunu iyice anladılar. Bulgaristan'a gelince orada zaten bir şey yapamayacakları malum idi fakat herhâlde pek yakın olan bir netice Bulgaristan'da çevrilmek istenilen fırıldakların ne aksi tesir hasıl edeceğini bütün cihan nazarında gayet vazıh bir surette ispat eyleyecektir. İşte Bulgaristan matbuatı göz önündedir. Bugün en Rusofil olan gazeteler bile lisanlarını değiştirmişlerdir. Bulgaristan menâfi-i hakîkiyyesini gayet iyi takdir etmiştir. Bundan ayrılmak istemeyeceğine şüphe yoktur.

İtalya'nın aldığı vaziyeti de tekrara lüzum görmüyoruz. Hele Kal'a-yı Sultâniyye taarruzunun Almanların Rusya'daki muvaffakiyetinden mütevellit tesiratı izale edeceği hakkındaki mütalaa ne gülünçtür. Alman ve Avusturya orduları yeni ve parlak muvaffakiyetlere doğru baş döndürücü bir süratle ilerliyorlar. İngiltere ve müttefikleri bugüne kadar daima mağlup oldu. Çanakkale Boğazı'na taarruz keyfiyeti onlar için telafisi gayrikabil bir neticeyi istihzar etmiş oluyor.

Herhâlde boğazın kahraman, şanlı ve şerefli müdafaaları düşman donanmalarının taarruzlarına ne parlak cevap veriyor. İngilizler Osmanlı karargâh-ı umumiyesinin dünkü tebliğini bir kere daha okusunlar!

Çeviren: Sertan ÇUBUKCU ve Nurselin BİLDİRİCİ

Tebliğ-i Resmi

5 Mart sene 331 tarihiyle karargâh-ı umumiden tebliğ olunmuştur:

1. Donanmamızın bir kısmı bugün öğleden evvel Karadeniz'de Kırım şibh-i cezîresinin cenûb sâhilinde Teodosiya kasabasının karşısında kâin bahriye imalathaneleriyle torpido poligonunu bombardıman ederek yakmıştır.

2. Bugün öğleden evvel düşman donanması Boğaz bataryalarımıza karşı şiddetle ateş açtılar. Muvaffakiyetle mukabele olunmaktadır.

Ba'de'z-zevâl saat ikide Fransız (Bove/Bouvet) zırhlısı medhal kurbunda batırıldı. Muharebenin tafsilatı hakkında henüz malumat gelmemiştir.

Millî

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

Teodosiya Hakkında Malumat

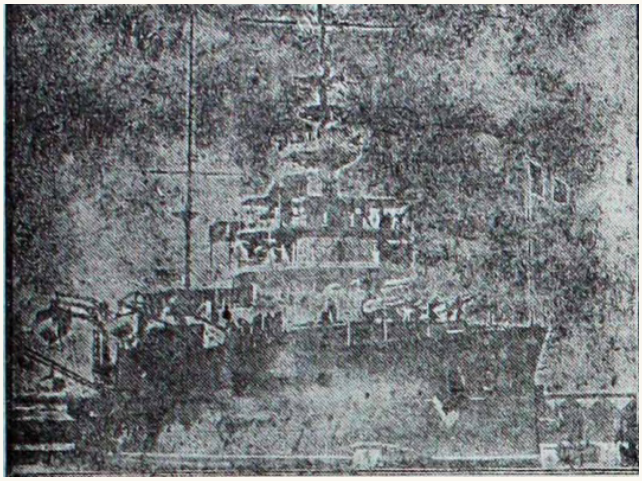
Teodosiya yahud (Kefe) şehri Kırım şibh-i cezîresi sevâhilinde kâin şehirlerin en büyük ve meşhurlarından biri olup şimendiferlerle Kerç şehrine ve Sivastopol'a kadar eski demir yoluna merbuttur. Bu sahilde Sivastopol limanına sâni olmak üzere gayet mükemmel bir ticaret limanıdır. Başlıca ihracatı buğday, arpa ve sair nev' hububat olup 1905 senesinde miktar-ı ihracat 20.000.000 tonaya baliğ olmuştur. Fî sene-

yi mezkûrede limana uğrayan sefâinin adedi 186 idi ki bunlardan yüzde altmış beşi İngiliz vapurlarıdır.

Kefe Teodosiya Bahr-i Siyah'daki Rus limanlarına uğrayacak olan sefâinin karantina mevkiidir. Bundan başka şehirde iki mendirek ile tesis olunmuş ve mürekkep sagirenin tamiratına müsait bazı inşaât destgâhları vardır.

Şehrin kısm-ı şarkîsi iki Ceneviz suru dâhilinde olup burada garb-ı şimaliye doğru sahil boyunca imtidat eden iki katlı zarif mebânîyi şâmil bulvar vardır. Burası Kırım'ın diğer sahil biladından ziyade ucuzluktur; zira civarında birçok kara mevcut olup hatta Yalta, Sivastopol ve Kerç'e buradan mahsulât sevk olunur.

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

İkdam'daki Bouvet resmi • 19 Mart 1915

Bove/Bouvet Zırhlısı Hakkında Malumat

12205 ton.

İki adet 30 ½ * 3'lük, 45 çap tûlünde; iki adet 27 onda dörtlük, kezâ 45 çap tûlünde; 8 adet on dörtlük, 45 çap tûlünde; 8 adet on buçukluk, 50 çap tûlünde; 30 adet seri ateşli küçük toplar ve dört adet torpido kovanı. Sürati 18 mil, fiyatı 1.200.000 İngiliz lirası, mürettebatı 621 kişi, mürettebat-ı seferiyesi bine karîptir, zırhı vasat kımında 45 santimetre sihanında Harvey çeliği; güverte zırhı 875 milimetre su hattından yukarı küpeşteye kadar olan zırhı 10 santimetre sihanında; büyük topları 37 milimetre sihanında Harvey çeliğiyle de mesturdur.

Millî

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

Şan ve Şeref Müsabakası

Osmanlı Heyet-i İstihbariyesinden:

Çanakkale muhaberemizden mevdut mektubun suretidir: "Buranın havadis-i askeriyesi o kadar mebzul ve o kadar harika-namâ ki görülen veya görülemeyen her günkü kahramanlıkların hakkıyla tasviri için mutlaka bir programla söze başlamak lazım gelir.

Mütearrız ve cebin düşman her gün adetleri dört veya beşten aşağı olmayan cisim gemileriyle boğazın kalelerine hücum ederken arkadan da yine diğer gemileriyle Saros ve refzinde şuraya buraya bol bol mermiler yağdırılmaktan hâli kalmıyor. Diğer taraftan da Bozcaada karşılarına tesadüf eden Anadolu sahillerine aynı hareketi tekrar ediyor. Bu umumi hareket bazen pek kızışıyor, düşman sefâini olanca çılgınlığı ile ve bütün kuvvetiyle istihkâmata cehennemî bir mermi yağmuru yağdırıyor; fakat buna mukabil o kadar kahramânâne, o kadar maharetkârâne bir mukabele görüyor ki azim bir dehşet ve heyecan ile enginlere firar ediyor. Bir gece hücumuna teşebbüs edecek olsa müteyakkız topçularımızın dehşet-nâk mukabeleleri muvacehesinde duça hasar ve ziyan olarak geriye dönüyor. Doğrusu burada bütün sınıf-ı askeriyenin gösterdiği yararlığı ve merdane varlığı en küçük neferinden en büyük kumandanına varıncaya kadar umumunun ahenk-i hareketi bütün Osmanlıların kemal-i iftihar ile herkese ibraz edebileceği bir şan ve şeref müsabakasıdır. Gün geçmez ki her sınıf askerin değil vazifelerini yapmış olduklarına, belki vazifelerinin fevkinde harikalar gösterdiklerine dair haberler alınmamış olsun. İşte efendim, mübarek kalemiz mukaddes vatanımızın bu noktasını müdafaayı ve düşmanlarını kahır ve tedmire azim-i kat'ı ile azim etmiştir. Sebatkâr Osmanlıların hareketinden bir nebze demek olan şu maruzatıma mümasil ahvale dair malumatı her posta ile tecdit ettiği vaat ve ümit eylerim.

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

Basiret ve Teyakkuz Neticesinde Düşmanın Planları

Berlin 17 Mart (K)[1] – Çanakkale bombardımanına iştirak eden Ametist nam-ı İngiliz kruvazörünün Osmanlı bataryalarından atılan obüslerle pek büyük hasârata uğradığını ve mezkûr kruvazöre artık gaip olmuş nazarıyla bakıldığını Cenevre'den lokal Anzeiger gazetesine gönderilen bir telgrafta bildiriliyor. Mezkûr telgrafta Çanakkale sahilindeki bataryalara kumanda etmekte olan zabıtanın basiret ve teyakkuzu neticesinde düşmanın bütün planları boşa çıktığı ilave olunuyor.

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

Bombardımanın Verdiği Neticeler

Viyana 16 (M. A.)[2] Neue Freie Presse gazetesi Çanakkale Boğazı'na karşı icrasına ibtidar olunan taarruzdan mücesses ile diyor ki: "Bu taarruz birçok İngiliz ve Fransız harp gemisinin hasarzede olmasından, itilaf-ı müselles devletleri arasında ihtilaf-ı efkâr zuhurundan ve Balkan devletleri beyanında adem-i itimat husulunden başka bir netice vermemiştir."

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

Ümitsizlik Alameti

Viyana 16 Mart (M. A.) Information gazetesinde bir diplomat itilaf-ı müselles devletlerinin Türklere karşı icra ettikleri harekâtın netâic-i vahime tevellüt edecek ümitsizlik alameti olduğunu izah eylemektedir.

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ

"Politikan" Gazetesinin Mütalaası

Berlin 17 (B)- Politikan gazetesi "İstanbul âtiyen kimindir?" unvanı altında neşreylediği bir makalede şu yolda idareten lisan eyliyor: "Paris ve Londra kabinelerinin birbirine rakip Osmanlı tarihi muvaffakiyetine şan veren müdafaalarımızın mermileriyle gark olmuş bir cisim Fransız zırhlısı:

Bove/Bouvet

Olan üç hükûmetin, yani Rusya, Bulgaristan ve Yunanistan'ın müddeiyatı kabul ve terviç etmesi pek o kadar muhtemel değildir. Herhâlde İngiltere'nin İstanbul'u Rusya'ya terk etmesi katiyen ve ard-ı hatır olamaz. Bununla beraber avı ele geçirmeden postunu satılığa çıkarmak pek na-bi-mevsim bir hareket olur. Çanakkale Boğazı'yla Osmanlı payitahtı arasındaki yol pek uzundur.

Çeviren: Nurselin BİLDİRİCİ ve Sinem Nur AYHAN

Nazariyat İtibarıyla

Viyana 17 Mart – Arbeiter Zeitung gazetesi Osmanlı ordusunun Çanakkale hakkında itilaf-ı müselles devletlerinin tasavvurlarını icrayla mani olacağına beyan-ı itimat ile şu mütalaayı dermeyan ediyor: "Nazariyat itibarıyla Çanakkale meselesi itilaf-ı müselles devletlerinin mukadderatını tayin edecek bir noktadır. İngiliz ve Fransızlar ya Rusya'nın mutâlebetine serfürû edecekler yahut itilaf-ı müselles bozulacaktır."

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

---

1. **K:** Aynı haberin 18 Mart 1915 tarihli *Triester Tagblatt* nüshasında kaynak işareti **(K. B.)** biçimindedir. Bu kısaltma, Avusturya-Macaristan'ın Viyana merkezli resmî haber ajansı **k. k. Telegraphen-Korrespondenz-Bureau**yu ifade etmektedir. Kurum 1914'te **k. u. k. Kriegspressequartier** bünyesine alınmıştır. İkdam'daki **(K)**, Almanca kayıttaki **(K. B.)** işaretinin kısaltılmış aktarımı olmalıdır ("Der Angriff auf die Dardanellen: Ein englischer Kreuzer", 1915, s. 1; APA–Austria Presse Agentur, 2009).
2. **M. A.:** Millî Ajans; kaynaklarda *Millî Osmanlı Telgraf Ajansı* veya *Osmanlı Millî Telgraf Ajansı* adlarıyla geçen, Hüseyin Tosun yönetimindeki haber ajansı. Birinci Dünya Savaşı sırasında resmî tebliğlerin iç ve dış basına ulaştırılması ile haber ve tekziplerin dağıtımında görev yapmıştır (Yanatma, 2022).

Cihanın Mukadderatı

Viyana 16 Mart (M. A.) – Tan gazetesi yazıyor: İstanbul'un zaptı Flandre'de ve Lehistan'da icra olunan harekât-ı askeriye kadar ehemmiyetli olmayacaktır. Cihanın muakkederatı şimal deniziyle Bulgar arasında tayin edecektir.

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

Mısır'da Cereyan-ı Ahval

Berlin'de çıkan, "Berliner Tageblatt" gazetesi 17 Mart 1915 tarihiyle ve Lederer imzasıyla dersaâdetten keşide edilen telgrafnamede deniliyor ki:

"Mısır'dan gelen son havadislere nazaran orada tahaşşüt eden İngiliz askerinin adedi yüz elli bin kişiden ibarettir. Müslümanlara karşı harp etmek arzusunda bulunmayan Hintlilerden yalnız beş altı tabur gayrimüslim Hintli kalmıştır. Diğerleri Fransa'ya gönderilmiştir. Hüseyin Kemal hâlâ ahali tarafından sevilmiyor. Cevâmi-i şerifede namı yâd olunduğu zaman Müslümanlar "Lâ! Lâ!" diye bağırıyorlar. Kendisinin tayininden memnun olanlar ancak onun parası ile yaşayan birtakım bendegânîdir. İstediği zaman memleketi terk edebilmesi için İskenderiye limanında daimî surette bir vapur bulunuyor. Limanda otuz beş vapur daha vardır. İskenderiye merkez kumandanı Binbaşı Hopkinson'dur. Kanal boyunda yeni bir hücumdan korkulduğu cihetle tekmil köyler boşatılmıştır. Senûsîler şimale doğru hareketleriyle devam ettikleri Sollum Hastahanesi'ne kalan birçok mecruh İngiliz askerleri ile sabittir.

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

İtilaf-ı Müselles ve Balkan Hükûmeti

Viyana 17 Mart (M. A.) – Tageblatt gazetesi Balkan hükûmetlerinin muavenet-i askeriyelerini elde etmek maksad-ı yeganesiyle itilaf-ı müselles devletleri tarafından vuku bulan vaatlere hükûmet-i mezkûrenin inanacağı derecede basiretsizlik göstermeyeceklerini ümit edilmektedir.

Mebus (Rudolf) Wedra Volks Zaytung gazetesinde şu vecihle beyan-ı fikir ediyor: İngilizler hiçbir zaman zaptına muvaffak olamayacakları araziyi vermeyi vadederek Balkan hükûmetlerini itilaf-ı müselles lehinde harbe iştirak ettirmeye uğraşıyorlar. İngiliz politikası, bir müflis tarafından yapılan muamelat-ı ticariyeye benzemektedir.

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

Varna Limanında Rus Torpilleri

Osmanischer Lloyd gazetesi, mevsuk bir Bulgar membaından Atina'daki malumatı istihsal ediyor:

Varna Liman İdaresi tarafından 12 Mart'ta liman evinde sâbih torpilleri bulunmuştur. Torpiller alelacele toplatılmış ve Köstence'den gelen Romanya vapuru bir suretle büyük bir tehlikeden kurtulabilmiştir. Torpillerin Rus mamulatından olduğu bilmuayene tayin olmuştur. Yalnız torpillerin dalgaların sevkiyle mi geldiği yahut doğrudan doğruya Ruslar tarafından mı Varna limanı önüne konulduğu henüz anlaşılamamıştır. Bulgar hükûmeti bu münasebetle Sofya'daki Rus sefareti nezdinde protestoda bulunarak Tuna ve Karadeniz'deki Rus torpillerinin Bulgar sefâini için pek büyük bir tehlike teşkil eylediği bildirilmiştir. Rus sefareti bu torpillerin Odesa limanından koparak dalgalarla Varna sularına kadar gelmiş olması muhtemel bulunduğunu beyan etmekle beraber Rusya'nın Bulgaristan'a karşı katiyen niyet-i hasmâne beslemediğini temin eylemiştir. Bulgar hükûmeti bunun üzerine Rus sefaretine verdiği cevapta bu torpillerinin seyrüsefâin için pek büyük bir tehlike teşkil eylediğini, bundan tevellüt edecek mesuliyetin büsbütün Rusya'nın uhdesine tevcih eyleyeceğini bildirmiştir. Mesele vapurları ani tehlikeye maruz bulunan Romanya hükûmetine de tebliğ edilmiştir. Varna Liman İdaresi, limanda sâbih torpillerinin mevcut olup olmadığına fevkalade dikkat ve itina edilmesi lazım gelenlere emredilmiştir.

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

Limni Adası ve İngilizler

Atina'dan Neue Freie Presse gazetesine iş'ar ediliyor:

"İngiliz sefiri Etnos gazetesi muharrirlerinden biri ile vuku bulan bir mülakatında İngiltere'nin Limni Adası'nı Hükûmet-i Osmaniye'ye ait olarak tanıdığı için mezkûr adayı işgal eylediğinden Yunan hükûmeti evvelce haberdar etmiş olduğu ve fakat İngiltere'nin bu ada üzerinde hiçbir emel beslememekte olduğunu ve adalarından bazılarının işgal edilip edilmeyeceğine vakıf olmadığını söylemiştir."

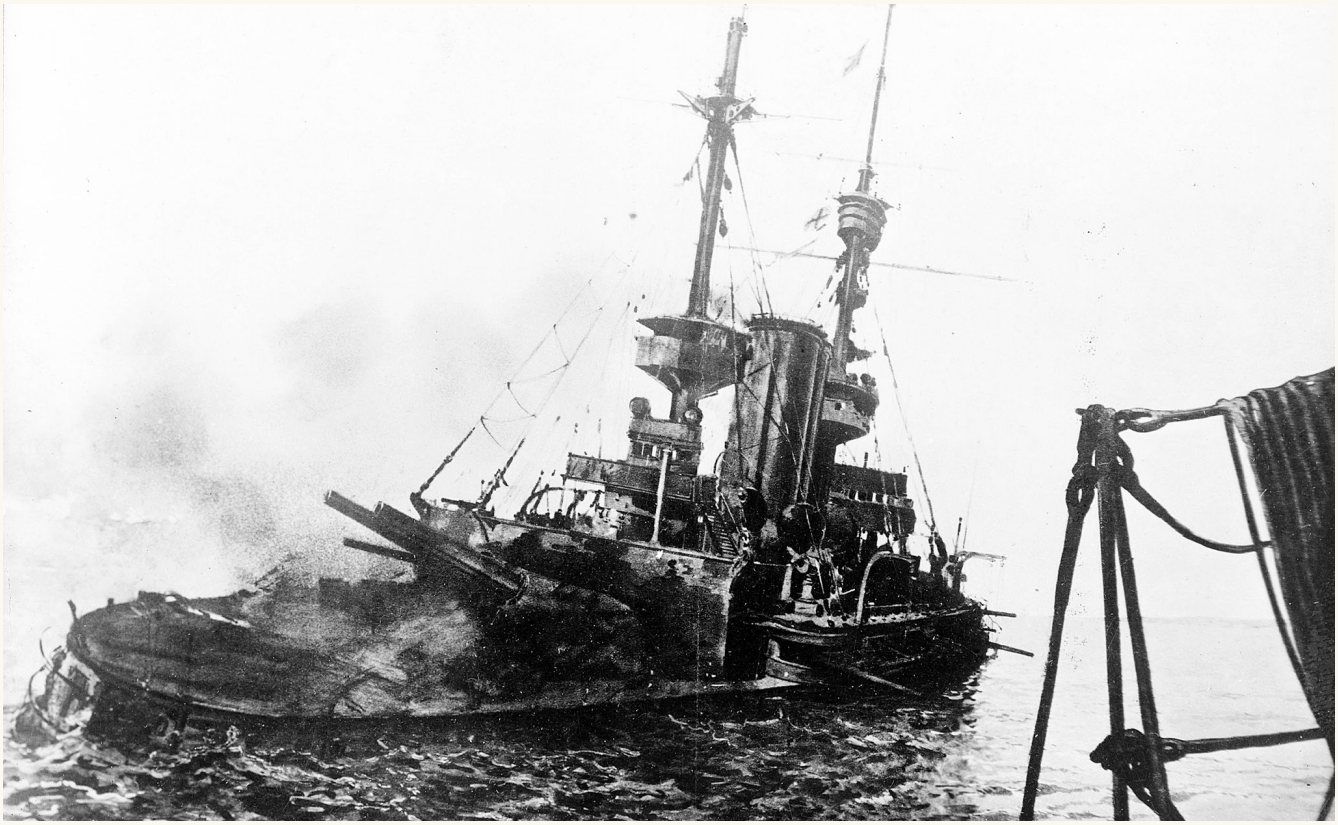
Anatoli gazetesi de diyor ki: "Limni'ye İngiliz ve Fransızlardan mürekkep bin iki yüz kişilik bir kuvvet çıkarak adayı işgal eylemiştir. Bu silahendazlardan geçen pazar günü beş yüz, pazartesi yedi yüz ve küsur efrat ile 300 at çıkarılmıştır."

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

Yunan Donanması İçin

Atina 17 Mart (M. A.) – Yunan donanması için sipariş olunan beş sâbih tayyarenin bu hafta zarfında vüruduna intizar ediliyor. Samos torpido muhribinin resm-i tenzili ayın 14'ünde icra olunacaktır.

Çeviren: Sinem Nur AYHAN

HMS Irresistible • 18 Mart 1915
Royal Navy / Library of Congress, cph.3c10854

İKDAM / 19 MART 1915

Harb-i Umumi

Avusturya Harp Raporu

Viyana 17 Mart (K.) - Bugünkü tarihle neşredilen tebliğ-i resmîdir:

Lehistan Rusya'da ve garb-ı Galiçya'da düşmanın dün dahi münferiden icra edildiği mücrimler defedilmiştir. Karpat cephesinde mühim hiçbir hadise zuhur etmemiştir. Vişkof kurbundaki mıntıkada kıtatımız tarafından zapt olunan mevzileri istirdat için düşman mükerrer gece mücrimleri icra etmişse de bilaistisna bu mücrimlerin kaffesi defedilmiştir. Dinyester'in cenubunda muhtelif mahallerde muharebe devam eyliyor. Burada vaziyet gayrimütebeddildir. Düşman piyadesinin Prut Nehri'nin sahil-i cenubiyesinde ve Çernoviç'in şarkında icra etmek istediği ileri hareketi ateşimizin altında akim kalmıştır.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Beyaz Cehennem!

Budapeşte 17 – Magyarország gazetesi. Bir Rus esiri ile muharrirlerinden biri arasında vuku bulan bir mülakatı neşir eyliyor. Esir muharrire atideki beyanatta bulunmuştur:

Askerlerimiz Karpatlara "Beyaz Cehennem!" namını vermişlerdir. Bu tarz-ı tesmiye mübalağaya hamledilmesin; zira Karpatlarda çektiğimiz ve elan da çekmekte olduğumuz azap ve işkencelere cehennemde bile maruz kalınmaz. Üç defa Mazurya'dan tard edildiğimiz için bütün dünya ale'l-ekser burada cereyan eden vekâyiden bahsediyor fakat bu dehşetli ve korkunç dağ ve tepeler de niçin aynı derecede mevzu-ı bahs olmuyor. Askerlerimiz, buralarda yalnız üç defa tard edilmekle kalmadı. Bunun sayısını artık Allah bilir.

Karpatlarda uğradığımız zâyiâtın Prusya-yı Şarkî harbinde verdiğimiz telefat kadar büyük olduğu muhakkaktır. Karpatlardaki muhârebâtın cereyan eylediği sahalar Prusya-yı Şarki ovalarından daha küçük olabilir. Almanlar Karpatlarda on binlerce Rus askerini bir hamlede kuşatıp esir edebilecekleri hâlde Karpatlardaki Rus askerleri yüzer, biner kişilik sürüler hâlinde esir edilmektedir. Bununla beraber netîce-yi kat'iyye Mazurya'dakinin aynı olacaktır. Karpatların bazı havâlisinde keşif müfrezelerimizden hiçbiri bir daha avdet edemedi. Pişdarlarımız ise alelekser kamçı darbeleriye ileriye sevk edilmekte idi.

Teşkilâtımız dağ muharebatına katiyen müsait değildir. Bu hususta herhâlde sizden pek aşağıyız. Böyle muhârebelere kâfi derecede hazırlanmış askerlere malik değiliz. Toplarımız iyi olmakla beraber herhâlde sizinkiler kadar mükemmel değildir. Mecburiyet dolayısıyla açlığın ve soğuğun dest-i kahrında harp etmeye çabalıyoruz.

Fakat bir defa rücûâta mecbur kalınca o zaman cehennem kapılarının birdenbire reh-güzârımızda açıldığını müşahede eyliyoruz. Her nereye kaçsak ölüm verici şarapnelleriniz mutlaka bizi takip etmektedir. Cebel toplarınızın tesirâtı pek müthiştir. Bu mükemmel topların ateşi rehgüzarındaki her şeyi silip süpürerek en ücra köşelere varıncaya kadar her tarafta bize isabet ediyor. Bu şerait tahtında bizim ilerleyebilmemiz gayet güçtür.

Alman askerlerine gelince onlar da askerlikte birinci mertebeyi ihraz ederler. Almanlar, tecavüzi muharebâtta olduğu gibi mevzi muharebelerinde de harikulade bir kahramanlık ibraz ediyorlar. Bu mücadelede sizin gibi anut ve azimkar düşmanların karşısında bulunmakla beraber herhâlde neticede muzaffer olacağımızı ümit etmekteyiz fakat teessüf olunur ki o ilk neşve-yi harp artık bizde hissolunur derecede azaldı. İhtimal ki pek yakın bir zamanda her şey bitecek ve eskisi gibi tekrar birbirimizle musâfaha edebileceğiz.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Avam Kamarası

Berlin 17 (K) — Avam Kamarası mâl-i memalikindeki kâimelere müteallik lâyiha-yı kanuniye hakkında uzun uzadıya münakaşâtta bulunduktan sonra Askit'in[3] teklifiyle 14 Nisan'a kadar tatil-i müzâkere eylemiştir.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Danimarka'nın Bitaraflığı

Kopenhag 17 (K) — Müdafaa-yı Milliye Nâzırı Meclis-i Mebusan'da sorulan bir suale cevap verdiği sırada Danimarka'nın tamamen muhafaza-yı bitarafiye mecbur olduğunu hükûmet namına beyan etmiş ve hükûmetin bu hususdaki mesaisine kemâfissabık müzâherette bulunulmasını meclisten talep ediyor.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Amelenin Tembelliği ve Sarhoşluğu Yüzünden

Berlin 17 (M. A.) — Lord (Kiçner)[4] mühimmat fabrikaları amelesinden birçoğunun tembelliği ve sarhoşluğu yüzünden levazımat-ı harbiyenin teslimi teahhur ettiğini ve bunun ise harekât-ı askeriyeyi tehlikeye düşüreceğini Lordlar Kamarası'nda beyan eylemiştir.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

3. Askit: Herbert Henry Asquith; 1908–1916 arasında Birleşik Krallık başbakanı. Buradaki kişi adı, Tregidga'nın tarihli biyografi maddesiyle eşleştirilmiştir (Tregidga, 2015).

4. Kiçner: Herbert Kitchener (1850–1916). Birinci Dünya Savaşı başladığında İngiltere'nin savaş bakanlığı görevini üstlenmiştir (Simkins, 2018, ss. 1–2).

İKDAM / 19 MART 1915

Şuûn-ı Dâhiliye

Huzura Kabul

Şeyhülislâm Hayri Efendi[5], Meclis-i Âyan Reisi Rifat Bey[6] ve Meclis-i Âyan azasından Gazi Ahmed Muhtar Paşa[7] dün ayrı ayrı huzur-ı şahaneye kabul buyurulmuşlardır.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Mülakat

Adliye Nazırı İbrahim Bey[8] dün Dâhiliye Nazırı Talat Bey'i[9] ziyaretle bir müddet mülâkat ediyor.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Ziyaret

Amerika sefiri[10] dün Sadrâzam Paşa'yı[11] ziyaretle bir müddet mülâkat etmiştir.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Muvakkat Kanunlar

Hâl-i harp devam ettiği müddetçe tebaa-yı Osmâniye ve ecnebiyenin tedâbîr-i askeriye ve inzibâtiyeden olmak üzere memâlik-i Osmâniye'nin hükûmetçe tayin olunacak aksam ve menâtıkında geşt ü güzâr için seyahat varakası almak mecburiyetinde olduklarına dair kaleme alınan muvakkat kanun layihası irade-yi seniyyeye iktiran etmiştir.

Hâl-i seferberide Tedarik-i Vesait-i Nakliye Komisyonuna memur olanlar ile vesait-i nakliye-yi askeriyenin celb ve ceminde ve mahall-i müretteplerine sevkinde müstahdem bulunan jandarmaların ve tekâlif-i harbiyenin tarh ve tevziine memur edilenlerin ve silâh altına celb ve davet olunan efrat-ı cedide ve ihtiyatiye ve müstahfızların celp ve ceminde ve mahall-i müretteplerine sevkinde vazifedar bulunanların menafi-i şahsiyeleri için menafi-i devleti veya menafi-i eşhası muhil bir fiil ve hareketleri vuku bulup da bu fiil ve hareketlerinde kasıtları tebeyyün ederse idam veya müebbet veya muvakkat kürek cezalarıyla mücazatlarına ve işbu fiil ve hareket ihmal ve müsamahadan münbais olursa failinin ihmal ve müsamahasının ve fiilinden mütevellit zararın derecesine göre bir seneden üç seneye kadar hapislerine dair muaddel bir kanun-ı muvakkat neşrolunmuştur.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Mâliye Tahsil Müfettişlerinin Seferberlikten İstisnası

Varidat-ı devletin gerek tahsil ve cibâyetine ait mevaddı tedkik etmekte olan maliye tahsil müfettişlerinin doksan ikinci madde mucibince seferberlikten istisnaları hakkında Şura-yı Devletçe karar verilmektedir.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Mükellefîn-i Askeriye Aileleri

Taht-ı silâha alınan efradın zevceleri ile kayınpederleri bir mahalle yahut bir karyede bulunurlar ise kayınpederlerinin muin[12]

5. Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi (1867–1921), 1914–1916 döneminin şeyhülislâmıdır (İpşirli, 1998).
6. Rifat Bey, Meclis-i Âyan reisi Menemenlizâde Mehmed Rıfat Bey'dir. Güçlü'nün Numan Menemencioğlu hakkındaki araştırmasında babasının kimliği ve Âyan Meclisindeki görevi birlikte verilir (Güçlü, 2000, s. 838).
7. Gazi Ahmed Muhtar Paşa (1839–1919), Osmanlı müşiri ve devlet adamıdır; 1912'de sadrazamlık yapmıştır. Haberde Âyan Meclisi üyesi sıfatıyla anılır (Uçarol, 1996).
8. İbrahim Bey, dönemin Adliye Nâzırı Pîrîzâde İbrahim Bey olarak anlaşılmaktadır. Dinçer'in Abdülhak Hâmid'in hatıra ve mektuplarını ele alan araştırmasında da aynı görev ve adla anılır (Dinçer, 2011, s. 86).
9. Talat Bey, daha sonra sadrazam olan Talat Paşa'dır (1874–1921). Haber tarihindeki vazifesi dâhiliye nâzırlığıdır (Hanioğlu, 2010).
10. Haberde adı verilmeyen Amerika sefiri, Henry Morgenthau'dur. Skinner'ın biyografi maddesi Osmanlı Devleti nezdindeki büyükelçiliğini 1913–1916 yılları arasında gösterir (Skinner, 2020).
11. Haberde adı verilmeyen Sadrâzam Paşa, 1913–1917 arasında sadrazam olan Said Halim Paşa'dır (1864–1921) (Bostan, 2008).
12. Muîn: yardımcı, yardım eden. Burada askere alınan kişinin ailesine destek sağlayabilecek kimse anlamındadır. Kelimenin sözlük karşılığı için bk. Redhouse (1987 [1890], 1917. s.); aileye ilişkin uygulama ise gazetenin aktardığı düzenlemedir.

sayılması lazım geleceğine ve eğer kayınpederler diğer mahal veya karyelerde iseler muin olamayacaklarına dair lazım gelenlere tebligat ifa olunduğu haber alınmıştır.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Nüfus Devâiri ve Memurini

Nüfus idarelerinin suret-i teşkili ile memurlarının vezâifini ve suret-i terfi ve tenzillerini müştemil yirmi beş maddeden ibaret olmak üzere bir kanun layihası kaleme alınmış ve tetkikatı ikmal olunmuştur.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Seyr-i Sefâin Memurin ve Müstahdemini

Seyr-i Sefâin İdaresinde müstahdem memurin ve muvazzafinin askerî tekāüd ve istifâ kanunu vechile muamele-yi tekâüdiyeye tabiiyeti hakkında kaleme alınan kanun layihasının tetkikatı bi-'l-ikmal makam-ı sami-i sadaret-penahiye takdim olunduğu haber alınmıştır.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Devâir-i Belediye Düyûnâtı

Şehremânetinde matlubatı olanların bilamazeret beş sene zarfında müracaatla matlubatlarını istemedikleri hâlde matlubat-ı mezkûrenin mürur-ı zamana tabi tutulmasına dair muaddel Usul-i Muhasebe-yi Umumiye Kanunu'nun otuz beş, otuz altı ve otuz yedinci maddeleri ahkâmının İstanbul ve taşra belediyelerinde matlubatı olanlara da teşmiline dair bir madde-yi kanuniye kaleme alınmış ve tetkikatı bi-'l-ikmâl Sadaret-i Uzmâ'ya takdim kılınmıştır.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Portakal Bahçeleri İçin

Yafa ve Trablusşam kazaları dâhilinde tesis olunacak portakal bahçeleri mahsulatının öşür ile suret-i mükellefiyeti hakkında bir layiha kaleme alınmış ve Şura-yı Devletçe tetkikatı ikmal olunmuştur.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Ana Mektepleri İçin

Dersaadet ve taşrada teşkil edilecek ana mekteplerinin suret-i tesisi ve idareleri hakkında on altı maddeden ibaret olmak üzere kaleme alınan layiha-yı kanuniyenin tetkikatı Şura-yı Devletçe ikmal edilmiştir.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Fekk-i İrtibat ve İlhak

Ermenek kazasının Konya vilayetinden fekki ile İçel sancağına ilhakı hususuna irade-yi seniyye-yi hazret-i hilafet-penahi şeref-sadır olmuştur.

Çeviren: Mehmet APAYDIN

Osmanlı Hilâl-i Ahmer Cemiyeti Dersaadet Hanımlar Heyet-i Merkeziyesinden

Veliaht-ı saltanat devletli, necabetli Yusuf İzzeddin Efendi[13] Hazretleri'nin kerime-yi ismet-vesimeleri devletli, ismetli Şükriye Sultan[14] Hazretleri tarafından bin seksen parça çamaşırın dikiş ücreti olarak Hilâl-i Ahmer Hanımlar Heyet-i Merkeziyesine beş adet lira-yı Osmani ihdâ buyurulmuştur.

Devletli, ismetli Feride Hanım Sultan-ı aliyyetü 'ş-şân Hazretleri ile Şehzade merhum Süleyman Efendi Hazretleri'nin haremi ve Naciye Sultan-ı aliyyetü 'ş-şân Hazretleri'nin validesi devletli, ismetli Tarzıter Hanımefendi[15] Hazretleri aidat-ı seneviyelerini Hanımlar Hilal-i Ahmer merkezine irsâl buyurmak eltâfında bulunmuşlardır. İşbu

13. Yusuf İzzeddin Efendi (1857–1916), Sultan Abdülaziz'in oğlu ve 1909'dan ölümüne kadar Osmanlı veliahdıdır (Akyıldız, 2013).
14. Şükriye Sultan, haberde Yusuf İzzeddin Efendi'nin kızı olarak tanıtılır. TDV İslâm Ansiklopedisi'nin Yusuf İzzeddin Efendi maddesinde de Şükriye Sultan onun çocukları arasında sayılır (Akyıldız, 2013, s. 16).
15. Tarzıter Hanımefendi, Şehzade Selim Süleyman Efendi'nin eşi ve Naciye Sultan'ın annesidir. Naciye Sultan'ın hatıralarını tanıtan incelemede annesi Ayşe Tarzıter Hanım adıyla kaydedilir. Metindeki Feride Hanım Sultan ise ayrı bir kişidir; kimliği burada genişletilmemiştir (Okumuş, 2023).

inayet-i ismet-penahilerinden dolayı teşekkürat-ı minnetdaranemizi arz eyleriz.

Çeviren: Mehmet APAYDIN ve Ahmet Zafer YANIK

Yeni Bir Amerika Dretnotu

Nevportnü 17 Mart (K) — Bugün Pensilvanya[16] namında yeni bir Amerika dretnotunun resm-i tenzili icra edilmiştir. Bir aydan beri burada bulunmakta olan Almanya'nın İtel Fridrih[17] muavin kruvazörü kumandanı büyük üniformasını lâbis olduğu hâlde resm-i tenzile hazır bulunmuştur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Bulgaristan'da Akçe ve Zahire İhracatı

Sofya 17 Mart (M. A.) — Meclis-i Vükela tarafından ısdar olunan bir karar mucibince akçe ihracı taht-ı memnuiyete alınmıştır. Bulgaristan'dan çıkacak olan yolcular üzerlerinde yalnız yüz frank bulundurabileceklerdir. Bu miktardan fazlası kaçak addolunup zapt ve müsadere edilecektir.

Sofya 17 (M. A.) — Bulgaristan Maliye Nazırı zahire ihracını menediyor.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Bir Madde-yi Müessire Keşfi

Viyana 16 (M. A.) — Viyana Darülfununu muallimlerinden Frankl[18] alünizumda[19] lekeli humma hastalığının intişar ve tevessüüne vasıta olan keneleri öldürecek bir madde-yi müessire keşfetmiştir. İdare-yi askeriye yeni bir tedbir-i tahaffuzi teşkil eyleyen bu maddeyi büyük mikyasta istihsal etmek fikrindedirler.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Takdîr-i Hamiyyet

On kapanı ve yağ kovanı mâvuna[20] ve salapurya değnekçisi olup İtalya ve Balkan muharebeleriyle harb-i hazırda cansiperane ifa-yı hüsn-i hizmet etmiş olması cihetiyle merci'-i âlisince mazhar-ı takdir olan Davud Efendi mavunasının kazaen mağrûk olmasına nazaran bir buçuk ay arzusu vechile ifa-yı hizmet edememiş ise de bademe kemakân sevkiyat-ı askeriye ve bahriyeye arz-ı hizmet edeceğini dün matbaamıza müracaatla beyan etmiş ve mumaileyhin sebk eden hidematı dolayısıyla malum ve derkar olan hüsn-i niyet ve faaliyeti şayan-ı takdir bulunmuştur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

İrtihal

Maarif Nezzreti Mekâtib-i Tâliye Müdürü Sadık Efendi'nin halilesi ve Selanik eşrafından Osman Bey'in kerimesi İsmet Hanım[21] ahiren giriftar olduğu hastalıktan rehayap olamayarak evvelki gün irtihal-i dâr-ı beka etmiş ve naaş-ı mağfiret-nakşı ihtifalat-ı layıka ile kaldırılarak hazire-yi mahsusasında vedia-yı hak-i gufran kılınmıştır. Merhume nisvan-ı Osmaniye arasında iktidar ve malumatı ve kuvve-yi kalemiyesi ile tanınmış mümtaz muharrirelerimizden idi. Mevla garik-i rahmet eyleye.

§ Girit Hanya eşrafından merhum Barutçuzade İbrahim Bey'in mahdumu İstanbul Sultanisi müntehî sınıf müdavimlerinden ve erbab-ı

16. Pensilvanya: Amerikan zırhlısı USS Pennsylvania (Battleship No. 38). Amerikan Deniz Kuvvetleri tarih kaydı, geminin denize indirilişini 16 Mart 1915 olarak verir. Gazetenin 17 Mart mahreci ve "bugün" ifadesi değiştirilmemiştir (Naval History and Heritage Command, 2016).
17. İtel Fridrih: Alman yardımcı kruvazörü Prinz Eitel Friedrich. Amerikan denizcilik kaydı geminin Hampton Roads'a gelişini 11 Mart 1915 olarak gösterir. Gazetedeki "bir aydan beri" ifadesi, bu kayıtla uyuşmasa da ana metinde korunmuştur (Havern, 2018).
18. Frânkl, büyük olasılıkla Viyanalı kimyager Sigmund Fränkel'dir (1868–1939). 6 Nisan 1915 tarihli paralel haberde onun haşerelere karşı anisolü kullanışı anlatılır. Ancak İkdam'daki madde adının harfleri kesinleştirilemediğinden ana metinde doğrudan "anisol" yazılmamıştır ("Ein neues Mittel gegen Ungeziefer", 1915, s. 3; Soukup ve Rosner, 2019).
19. Madde adı baskıda kesin olarak çözülememiş ve "[Alünizum?]" biçiminde aktarılmıştır. Sigmund Fränkel'in çalışmasını anlatan 6 Nisan 1915 tarihli Almanca haberde söz konusu madde "Anisol" olarak adlandırılmakta; bitleri öldürücü etkisinin belirlenmesi ve askerî idare için büyük miktarda üretimi bildirilmektedir. İki haber arasındaki içerik benzerliği, burada da anisolün kastedildiğini düşündürmektedir. Bununla birlikte İkdam'daki harf dizisi bu adla tam olarak örtüşmediğinden ana metinde doğrudan düzeltme yapılmamıştır ("Ein neues Mittel gegen Ungeziefer", 1915, s. 3).
20. Mâvuna: yük taşıyan büyük tekne, mavna. Redhouse'ta barge / large lighter karşılıklarıyla verilen madde, burada deniz taşıtı adının okunmasını destekler (Redhouse, 1987 [1890], s. 1663).
21. İsmet Hanım'ın kimliği bu taramada bağımsız bir biyografik kayıtla kesinleştirilememiştir. Haberin verdiği aile ve görev ilişkileri korunmuş; aynı adı taşıyan başka bir yazarla özdeşleştirme yapılmamıştır.

zekâdan Mustafa Cemil Bey bahar-ı hayatının henüz ilk günlerinde iken dün irtihal-i dâr-ı beka eylemiştir. Naaş-ı mağfiret-nakşı bugün Yerebatan'da Ayasofya Caddesi'nde üç numaralı hanesinden zevalî saat on birde kaldırılarak Eyüp'e götürülecek ve cenaze namazı bade 'l-eda hazire-yi mahsusasında defnolunacaktır. Rahmetullâhi teâlâ aleyh.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Vapurda Vaz-ı Haml

Dünkü çarşamba günü saat dört raddelerinde Yeniköy'e gitmek üzere köprü iskelesinde vapur beklemekte olan Mudanya Düyûn-ı Umûmiyye sandık emini Saadeddin Bey'in haremi hanımın defaten vaz-ı haml eseri irae eylemesi üzerine derhâl Yeniköy seferini icra edecek olan 65 numaralı vapurun yan kamarasına alınıp istirahati temin ve bir taraftan da zabıtaya müracaatla iki kabile celbedilmiştir. Kamarada bulunan hanım mumaileyhanın hizmetine lazım gelen memurin tayin kılındığı gibi vapur süvarisi Aziz Efendi kaptan tarafından dahi gayet temiz yorgan ve yastık ve çarşaf ve havlu ve sair levazım ita olunarak kabilelerin her talebi ani surette ihzar ve icra kılınmış ve vapurun hareketini müteakip mezbure bir erkek çocuk doğurmakla vapurun Yeniköy'e vusulünde bir sedye celbedilerek valide ile nevzadı kemal-i ihtiyat ile hanelerine sevk ü isal olunmuştur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Teşekkür

Müdafaa-yı Milliye Cemiyetinden: İstinye'de mukimw mülga Şehremaneti Meclisi aza-yı sabıkasından merhum Osman Tevfik Bey'in haremi seraylı hanımefendi tarafından muhterem askerlerimiz hakkındaki hissiyatına bir nişane olarak Müdafaa-yı Milliye Cemiyeti merkez-i umumi enbarına beş yüz don, beş yüz gömlek ve yüz beş çift eldiven gönderilmiştir. Mumaileyhaya karşı cemiyet alenen teşekkürde bulunur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Asker Ailelerine Yardımcı Cemiyeti Menfaatine

Yalnız hanımefendilere mahsus olmak üzere Asker Ailelerine Yardımcı Cemiyeti menfaatine:

Bir defaya münhasır kalmak üzere Mart'ın on ikinci perşembe günü zevalî saat üçte Beyoğlu'nda Doğru Yol'da Taksim civarında Varyete sinemasının tiyatrosunda mutantan ve muşaşa bir oyun tertip edilmek üzeredir. Gaye ve maksadı pek ulvi ve büyük bir hayra matuf olan cemiyet-i muhteremenin nezareti altında hazırlanmakta olan bu müsamerenin mufassal programını bugün yarın neşir ve ilân edeceğiz.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

İKDAM / 19 MART 1915

En Son Haberler

Tebliğ-i Resmî

Karargâh-ı Umumiden gece saat birde tebliğ olunmuştur:

“Bugün öğleden evvel saat on bir buçukta Çanakkale Boğazı’nda bataryalarımıza karşı ateş açan dördü Fransız olmak üzere on altı zırhlı, üç kruvazör ve müteaddit torpido botlarından mürekkep düşman donanmasından bir kısmı öğleden sonra saat üçte bataryalarımızın ateş menzili haricine çekilmiş ve saat altıya kadar gayet fasıla ile bombardımana devam eden sekiz zırhlı bilahare bombardımana nihayet verip uzaklaşmışlardır.

Fransız Bouvet (Bove) zırhlısından maada düşmanın bir torpidosu batırıldı. İngilizlerin Irresistible sisteminde zırhlısı ciddi surette hasara uğratılarak sancak topları suya girmiş bir vaziyette meyledip harekete gayr-ı muktedir kalmış ve Afrika[22] ismindeki zırhlısı da aynı suretle hasara uğrayıp bir tarafa temayül ederek uzaklaşabilmiştir. Diğer düşman sefinelerine vaki olan müteaddit isabetlerin derece-yi hasaratı malum olamamıştır. Yedi saat devam eden bu şiddetli muharebe le-hü ’l-hamd bataryalarımızın galibiyeti ile neticelenmiştir. Metruk iki kışla ile bazı siperler aksamı cüzi hasara uğramaktan başka bir zararımız yoktur.” (Millî)

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

Ametist Kruvazörü

Berlin 17 (K) — (Paris’ten) Atina’dan (Eko dö Pari)[23] gazetesine bildiriliyor:

“Çanakkale önünde torpilleri toplamaya tahsis edilen torpil taharrisine mahsus bir İngiliz gemisi bir torpile çarpıp gark olmuştur. Sefine mürettebatından pek çoğu telef olmuş ve pek çoğu da yaralanmıştır.

(Ametist)[24] namındaki İngiliz kruvazörünün uğradığı hasarata dair varit olan malumatta Osmanlı bataryalarından atılan mermilerin mezkûr sefinenin zırhı ile toplarından birini tahrip eylediği bildiriliyor. Kruvazör bundan maada kendisine isabet eden beş obüs ile delinmiştir.”

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

Mısır Vekâyii ve Efkâr-ı Umumiyesi

Berlin 18 Mart (K) — Ahiren Mısır’dan avdet eden bir Alman tüccarı Mısır vekayiine ve efkâr-ı umumiyesine dair (Kölnişe Çaytung)[25] gazetesine atideki tafsilatı vermiştir:

“Beş bin mücahidin başında bulunmakta olan Şeyh Senûsî[26] hazretleri mart iptidasında (Siva) vahasını zapt ederek orada bulunmakta olan İngiliz hudut muhafızlarını itlaf eyledi. Şeyh hazretlerinin nezdine gönderilmiş olan İngiliz heyet-i hususiyesi azasının ekserisi dahi Nil Nehri’nin garp sahilinin üç gün uzağında müşarünileyh tarafından öldürüldü. Cenuba

22. Bove, Fransız zırhlısı Bouvet’nin; İrrezistibl, HMS Irresistible’ın adının aktarımıdır. Irresistible’ın Çanakkale’deki kaybı deniz harbi tarihini ele alan araştırmada da kayıtlıdır. “Afrika” adı ve gemiler hakkında verilen hasar bilgileri, muharebe sırasında düzenlenen bu tebliğin ifadeleri olarak korunmuştur; ad başka bir gemiyle değiştirilmemiştir (“Tebliğ-i resmî”, 1915, s. 2; Speedy, 2021).

23. Eko dö Pari: Paris gazetesi L’Écho de Paris. Aynı Amethyst haberi 1915 Mart 18 tarihli Triester Zeitung’da bu gazeteye atıfla yer alır. Paralel metin, özellikle gazete adını denetlemek için kullanılmıştır (“Der Angriff auf die Dardanellen: Wieder ein englischer Minensucher”, 1915, s. 1).

24. Ametist: İngiliz kruvazörü HMS Amethyst. Triester Zeitung’daki paralel haberde aynı ad ve beş mermi isabeti bilgisi bulunur. Mürettebat kayıpları ve hasarın anlatımı iki metinde tamamen örtüşmediğinden İkdam’ın ifadesi Almanca metne göre yeniden yazılmamıştır (“Der Angriff auf die Dardanellen: Wieder ein englischer Minensucher”, 1915, s. 1).

25. Kölnişe Çaytung: Köln’de yayımlanan Kölnische Zeitung. Gazetenin Almanca özgün adı Bonn ve Köln üniversite kütüphanelerinin tarihli dijitalleştirme raporunda da bu biçimdedir (Herkenhoff, 2021, s. 129).

26. Şeyh Senûsî ile büyük olasılıkla Senûsiyye’nin lideri Ahmed Şerif es-Senûsî (1873–1933) kastedilmektedir. Bu kimlik açıklaması, haberin Sudan ve Mısır’daki askerî hadiselerle ilişkin bütün iddialarının doğrulandığı anlamına gelmez (Azamat, 2009).

doğru ilerleyen Senûsîler kendilerine karşı sevk olunan İngiliz kuvvetleriyle muharebe etmeksizin harekât-ı askeriyelerine devam ettiler ve bu cihetteki şimendifer hattını tahrip ile memlekete daimî bir havf ve endişe ilka eylediler. Teşrinisani sonlarına doğru Kordofan ile Sennar ve Kasala kıtaları dâhilinde zuhur eden münferit bazı ihtilaller Derviş Mansûr el-Mesel'in[27] Nil vadisinde cihad-ı ekber bayrağını açmasını müteakip gayet ciddi bir umumi kıyam şeklini almıştır. İngiliz idaresinden bizar olan halk fevc fevc her taraftan akın ederek bayrağın altında toplandılar.

13 Mart'ta takriben kırk bin derviş (Faşoda) üzerine yürüdüler. General Havley[28] bu kuvvete, İngiliz ve Mısır askerlerinden mürekkep takriben altı bin kişilik bir kuvvetle mukāvemet etmek istedi. Fakat bu kuvvete dahil olan yerli efrâdın kâffesi daha bidâyette dervişlerin tarafına geçti ve bu mübarezelede takriben iki bine tenakuz eden düşman ordusu daha ilk hücumda münhezim ve perişan edildi. General Havley ile maiyyetindeki zabitanın kâffesi itlaf edildiği gibi İngiliz efradının ekserisi dahi çöl süvarilerinin mızrakları altında hak-i helake serildi. Dervişlerin bu ilk parlak muzafferiyeti üzerine o zamana kadar İngiltere'ye sadık kalan bütün kabileler artık bütün bütün İngilizlerden yüz çevirerek mücahidine iltihak eylediler.

Hükûmet-i Mısriye bunun üzerine Süveyş Kanalı'nda Türklere karşı istimal edeceği pek büyük kuvvetleri tefrik ile dervişler tarafından tehdit edilmekte olan Sudan cihetine göndermeye mecbur oldu. Payitahtı olan (Hartum) şehri de dâhil olduğu hâlde bütün Sudan kıtasıyla (Nûbe) havâlisinin bir kısmının hâl-i hazırda dervişlerin elinde bulunduğunu bugün hiçbir taraftan tekzibe uğramak korkusu olmaksızın temin edebiliriz."

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

Alman Harp Raporu

Berlin 18 (M. A.) — Erkân-ı Harbiye-yi Umumiye, Karargâh-ı Umumiden tebliğ ediyor:

Garp dârü 'l-harekâtında Notrdam Doloret[29] sırtlarında bulunan mevaziimize karşı Fransızlar tarafından kısmen icra edilen hücum defedilmiştir. Şampanya'da Lömenil'in şimalinde Fransızların Notrdam Doloret'in cenup yamaçlarındaki mevaziimize karşı icra ettikleri hücumlar defolunmuştur. Şampanya'da Lömenil'in şimalinde Fransızlar yeniden hücuma kalkışmışlarsa da mukabil taarruzlarımızla bu hücumları akim bırakılmış ve düşmana zayiat-ı külliye verdirilmiştir.

Argon'daki muharebat dün şiddetini gaip etmedi. Fransız tayyarecileri Elsass'ta kain Schlettstadt açık şehrine bomba atmışlardır. Bu bombalardan bir dânesi Darülmuallimat Mektebine düşerek iki talebeyi telef ve onunu dahi ağır surette mecruh eylemiştir. Buna mukabil Calais şehri istihkamatına büyük birçok bombalar atıldı.

Şark darü 'l-harbinde Ruslar tarafından Pisok ve Orçiç'deki mevaziimiz ile Prasniç'in[30] daha şarki kısmına karşı icra olunan hücumlar dün de bila-muvaffakiyet devam etmiştir. İşkava'nın garbında düşmandan dokuz yüz ve Şkava'nın şarkında ise bin esir, dört mitralyöz aldık.

Prusya-yı şimalinin Memel istikametinde ne şimal köşesini yarmağa muvaffak olan Rus müfrezeleri mucib-i şark olacak bir muvaffakiyet elde edemediler. Mezkûr müfrezeler köyleri ve emlâk-i husûsiyeyi yakarak yağma ediyorlar. Bu gibi harekât-ı vahşiyaneye bir mücazat olmak üzere Rus arazisinde işgal ettiğimiz şehirlerden tazminat olmak üzere büyük miktarda meblağlar tarh ettik. Bundan maada Rus çeteleri tarafından ihrak olunan her köy ve malikaneye mukabil burada Rus toprağında üç köy ve mâlikaneyi tahrip edeceğimiz velhasıl Memel'de

27. Bu kişi adının okunuşu ve kimliği kesinleştirilememiştir. Köşeli parantez içindeki biçim bir okuma teklifidir. Herhangi bir tarihî şahsa kesin olarak bağlanamamıştır.

28. Havley adına karşılık gelen "General Hawley" yazımı, aynı Sudan iddialarını aktaran Dakota County Herald'ın 25 Mart 1915 tarihli haberinde de görülür. Bu paralellik adın yazımını desteklemektedir. Söz konusu generalin kimliği ve ölüm iddiası burada bağımsız olarak doğrulanmış değildir ("General Hawley and 2,000 Men", 1915, s. 1).

29. Batı cephesindeki adların paralel Alman raporundaki biçimleri Lorettohöhe (Notre-Dame-de-Lorette), Le Mesnil, Argonnen, Schlettstadt ve Calais'dir. Ana metindeki tekrarlar ve raporlar arasındaki anlatım farklılıkları kaynak sadakati gereği giderilmemiştir ("Amtlicher Bericht über die Kriegslage", 1915, s. 1).

30. Paralel Alman raporunda bu yer ve akarsu adları Pissek, Orzyc, Prasnysz ve Szkwa biçimindedir; devamında Memel adı geçer. İkdam'daki İşkava / Şkava gibi farklı aktarımlar tek biçime çevrilmemiştir ("Amtlicher Bericht über die Kriegslage", 1915, s. 1).

vuku bulacak her türlü tecavüze aynı suretle mukabele bulunacaktır. El-yevm Suvalki ve diğer Rus eyaletleri şehirlerinin hayat ve mukadderatı bizim elimizdedir.

Ordu Başkumandanlığı

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

Alman Tahtelbahirlerinin Faaliyeti

Frankfurt 17 (K) — Bundan birkaç gün evvel bir Alman tahtelbahri tarafından torpillenen (Florazan)[31] nam İngiliz vapurunun gark olduğunu İngiliz Bahriye Nezareti haber veriyor.

Amsterdam 17 (K) — (Leuvarden)[32] nam İngiliz vapuru bir Alman tahtelbahri tarafından torpillenip batırılmıştır. Taifesi bir Felemenk sefinesi tarafından kurtarılmıştır. Alman tahtelbahri daha iki İngiliz vapurunu takip etmişse de mezkûr vapurların Hollanda sularına girmesi üzerine bunların takibinden sarf-ı nazar eylemiştir.

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

Bulgaristan'ın Vaziyeti

Sofya 18 (M. A.) — (Dnevnik)[33] gazetesi son nüshasında münteşir (Çanakkale Boğazı) serlevhasıyla yazdığı makalede şu vecihle beyan-ı fikir etmektedir:

Bugün İngiltere hükûmeti İngilizlerin arzusunun ve İngiliz menafiinin hilafına olarak Rusya'ya hizmet ve bu suretle istikbalde Rusya ile kendi arasında hudûsu tabii olan ihtilafat-ı şedidenin esaslarını vaz etmiştir. Bulgaristan hükûmeti hayat ve âtisine şiddetle taalluk eden vekâyi-i hâzıraya bigane kalabilecek midir? Biz Bulgarlar elde silâh müstait olarak istiklâl-i millîmize karşı her ne suretle olursa olsun vaki olacak hücum ve taarruza mukabeleye hazır olmalıyız."

Çeviren: Çiğdem DİBEKÇİ

31. Florazan: Florazan adlı İngiliz vapuru. Ad ve batırılma haberi, aynı tarihlerdeki Alman dilindeki basında da yer alır ("Der englische Dampfer „Florazan" gesunken", 1915, s. 1).
32. Leuvarden: Leeuwarden adlı vapur. Bu ad, mürettebatın Hollanda gemisince alınması ve başka gemilerin Hollanda sularına sığınması ayrıntılarıyla birlikte paralel haberde geçer ("Der englische Dampfer „Leeuwarden" torpediert", 1915, s. 1).
33. Dnevnik: Sofya'da 1902–1944 arasında yayımlanan Bulgar gazetesi. Aynı adla daha sonra kurulan yayınlarla karıştırılmamalıdır; bu yayın aralığı Bulgar basını üzerine yapılan araştırmada da verilir (Genov, 2024).

İlanlar

Kuş Dili Tiyatrosunda

Bugün Kadıköy'ünde Kuş Dili Tiyatrosunda

Donanma Cemiyeti Hey'et-i Temsiliyesi

Gündüz hanımlara, gece beylere

Merhum Namık Kemal Bey'in[34] asarından millî facia

Âkif Bey

5 perde — Mükemmel ince saz

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Ali Efendi Sinemasında

Babıali Caddesinde Ali Efendi Sinemasında cuma gününden pazar akşamına kadar

Dehşetli Hücum — ve — Kuovadis[35]

Dehşetli Hücum: Harb-i hâzıra ait büyük Alman harp dramı, iki kısım.

Kuovadis: Fevkalâde büyük tarihî dram, 13 kısım.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Müze-yi Askerî-i Osmanî'de

Topkapı Sarayı Meydanı'nda Askerî Müzesine bâhusus şu cihâd-ı ekber zamanında her Osmanlı ve muharrirat-ı muhteremimiz giderek ecdadımızın asar-ı hamasetini ibretle temaşa ile icabat-ı hamiyyeti icra eylemelidir. Müze-yi Askerî sineması ahiren tevsi ve elektrikle tenvir edilmekle askerliğe ve asar-ı salifeye ve harb-i hazır-ı umumiye müteallik mühim kurdelalar gösterilmektedir.

Martın altıncı cuma günü öğleyi müteakip Almanya'dan müzeye gönderilegelen kurdelalardan ahiren gelenleri ve bilhassa Viyana'da darülfünun alayının meydan-ı harbe azimeti Bavyera topçularının mevzi alması ve metrislerde piyadesi alman kıtatının sonuncu hücumları, Alman askerinin nice yüz binlercesini telef ettiği Rus ve Fransız ordularının harb-i umumi mebdeindeki ahvali Almanya'nın en meşhur askerî ve ticarî limanı bulunan Hamburg şehri manzaraları, Sen Gotar Tüneli ve havalisi ve saire gösterilecek ve mükemmel bir bando-yı askerî musikisi bulunacaktır. (Arzu edenler yalnız sinemaya girebilirler.) Müze duhuliyesi (100) para, sinema bileti 3 kuruştur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Levazımat-ı Umumiye-yi Askeriye Dairesinden

Cinsi	Kilo	Para	Santim
Saman	1.600.000	14	75
Ot	1.600.000	14	75

İkinci Kolordu'ya muktazî olan ber-vech-i bâlâ mekadiri muharrer ot ve saman hizasında gösterilen fiyatla Avra Talibi uhdesindedir. Tenzil ile itaya talip olanların şehr-i hâlin yedinci cumartesi günü Levazımat-ı Umumiye Mübayaat Komisyonuna müracaat eylemeleri ilan olunur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

34. Namık Kemal (1840–1888), Tanzimat dönemi yazar ve şairidir. İlânda onun Âkif Bey adlı tiyatro eseri duyurulmaktadır (Akün, 2006).
35. Kuovadis, büyük olasılıkla Enrico Guazzoni'nin yönettiği 1913 İtalya yapımı Quo Vadis? filmidir. Film kimliği Wyke'ın incelemesiyle uyumludur. İlândaki "13 kısım" bilgisi, başka katalogların makara sayılarına göre değiştirilmemiştir (Wyke, 2020).

Hicaz Demir Yolu Müdiriyet-i Umumiyesinden

Şimendifer muhafaza taburları için dört bin metro kaputluk kumaş münakasaya konulmuş ve ihale-yi katiyesinin şehr-i hâlin on birinci çarşamba günü icrası takarrür etmiş olduğundan şerait-i münakasasını anlamak ve nümunesini görmek arzu edenlerin her gün bade ’z-zuhr ve yevm-i ihalede bu daire yüzde on nispetinde teminat akçesini müsteshaben saat ikide Hicaz Demir Yolu İdare-yi Umumiyesine müracaat eylemeleri ilan olunur.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Seyr-i Sefain İdaresinden

Önümüzdeki pazar gününden itibaren Köprü vapurlarının seyr ü sefer tarifesi ihtiyaca daha muvafık bir surette tadil olunacaktır. Tadilat duvar ve el ilanlarında gösterilecektir.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Memedeki Çocuklara Gıda

Dakik-i Doktor Ziya

En mükemmel çocuk gıdasıdır. Zayıf ve sıska kalmış, vaktinde yürümeyen, dişleri çıkmayan, kemik hastalığı olan çocuklara Dakik-i Ziya birebirdir.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Maarif-i Umumiye Nezaretinden

Adana, Mersin ve Tarsus inas mekatibi için beşer ve altışar yüz kuruş maaşlı üç musiki muallimesi lazımdır. Talip olanlar bir hafta zarfında Tedrisat-ı İbtidaiye İdaresinin birinci şubesine müracaat etmelidirler.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

İstanbul Kâtib-i Adlliğinden

Dersaadet’te Bahçekapı’sında kâin olup bu kere tüccardan Macit Mehmed Karakaş Efendi tarafından isticar edilen mağazada mevcut ve müfredatı beynimizde teatî edilen beyannamede muharrer camekân, kasa, destgâh, terazi, raf ve sâir mobilyanın semen-i makbuz mukabilinde mumaileyh Macid Mehmed Karakaş Efendi’ye bey‘ ve fürûht ve teslim etmiş olduğumuzdan eşya-yı mezkûrede bir gûnâ alakamız kalmamış olduğunun Kānûn-ı Ticâret’in madde-yi mahsusası mucibince ilân edilmesi müstedâdır. Fî 2 Mart sene 331.

İmza: Cezzar Mustafizâdeler.

Üç nüshadan ibaret ve aslına mutabık olan işbu ilan bi’t-tasdik ilanı zımnında İkdam idarehanesine irsal kılındı.

Fî 4 Mart sene 1331.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Şehremâneti Levâzım Müdîriyetinden

Taksim Bahçesi müştemilât-ı hâzıresiyle ve iki sene müddetle îcâr olunmak üzere müzâyedeye vaz‘ olunmuş ve hasbe’l-îcâb müddet-i müzâyedesi temdîd edildiğinden târîh-i i‘lândan itibaren altı gün sonra yani Mart’ın dokuzuncu pazartesi günü ihâle-yi ûlâ ve on ikinci perşembe günü de ihâle-yi kat‘iye icrası mukarrer bulunmuş olduğundan tâlip olanların şerâit-i îcâriyeyi anlamak üzere cumadan mâadâ her gün ve müzâyedeye iştirâk edeceklerin de bedel-i îcârın [oran okunamadı] nisbetinde te’mînât akçelerini müsteshaben eyyâm-ı mezkûrede Şehremâneti Levâzım Müdîriyetine mürâcaat eylemeleri.

Çeviren: Ahmet Zafer YANIK

Müdîr-i Mes’ûl: Ahmed Muhsin

NECİP MAHFUZ

Elif'ten *Yâ'ya*

Târık Habîb'in sorularıyla
Çeviren: Mehmet APAYDIN
*Tercüme edilen röportajın orijinal formu için karekodunu okutabilirsiniz.

Elif · Bâ · Tâ · Se · Cîm · Hâ · Hı
Dâl · Zâl · Râ · Zey · Sîn · Şîn · Sâd

Necip Mahfuz ile Eliften Yâya[36]

Târık Habîb: Arap romanının büyük ustası, kıymetli ve tanınmış yazar, Nobel Ödülü sahibi, hepimizin üstadı Necip Mahfuz; hoş geldiniz. Bugünkü görüşmemizde sizi seyircilerimize eliften yâya tanıtmak istiyoruz.[37] İlk harfimiz elif. Bize hangi kelimeyi söyleyeceksiniz?

Necip Mahfuz: Uykusuzluk.

Elif: Uykusuzluk

Târık Habîb: Büyük yazar Necip Mahfuz ne zaman uykusuzluk çeker?

Necip Mahfuz: Yazarken.

Târık Habîb: Yazarken mi?

Necip Mahfuz: Evet, elbette. Bir romanı yazmak aylar sürer. Anlatırken bir güçlükle, çözülmesi gereken bir meseleyle karşılaşırsanız yatmadan önce de onunla uğraşmaya devam edebilirsiniz; o zaman uyku gözünüzden kaçar. Bu yüzden yatmadan hemen önce yazmamaya çalışırım. Yazmakla uyumak arasına her zaman biraz okuma koymayı severim.

Târık Habîb: Gündüzleri, gün ışığında mı yazarsınız?

Necip Mahfuz: Şimdi gündüzleri, sabahları yazıyorum.

Târık Habîb: Peki, yazmadığınız zamanlarda da bazen uykusuzluk çeker misiniz, üstadım?

Necip Mahfuz: Doğrusu yaradılışımda uykusuzluk var. Güç uyurum; uykum bölük pörçük ve azdır.

Târık Habîb: Az derken, ortalama kaç saat?

Necip Mahfuz: Gece dört saatten fazla uyumam. Keşke o da aralıksız olsa.

Târık Habîb: Öğleden sonra uyur musunuz?

Necip Mahfuz: Bir saat kadar uyurum.

Târık Habîb: Necip Mahfuz'un uykusuzluğuna ne iyi gelir?

Necip Mahfuz: Zihnimi düşüncelerden arındırmaya çalışırım; yine de uykuya dalmam zaman alır.[38]

Târık Habîb: Bazen rüya görür müsünüz?

Necip Mahfuz: Çok görürüm.

Târık Habîb: Romanlarınızla mı ilgili olur, yoksa başka, sıradan şeylerle mi?

Necip Mahfuz: Hayır, rastgele rüyalar işte.

Bâ: Başlangıç ve Son

Târık Habîb: Bâ harfinde Başlangıç ve Son.[39] Başlangıcınız nasıldı, Necip Bey?

Necip Mahfuz: Başlangıç yorucuydu. Pek çok ümit, pek çok hayal; bir o kadar da hayal kırıklığı... İnsan bütün bunların sıkıntısını çekiyor. Gençlikte insanın sabrı da az oluyor. Bu yüzden yorucuydu. Yine de önünde uzun bir yol bulunduğunu bilmek insanın içini rahatlatıyordu; sanki o yıllar için bir teminatı varmış gibi.

Târık Habîb: Hayallerinizin yanında hayal kırıklıklarının payı ne kadardı?

Necip Mahfuz: İnsanın her hayali gerçekleşmiyor. Şimdi yolun sonlarına doğru insan daha gerçekçi oluyor. Neyi gerçekleştirdiğini, neyi gerçekleştiremediğini biliyor. Her şeye hak ettiği değeri veriyor. Böylece gönlü de yatışıyor. Kaygılanmanın olup bitene bir şey eklemeyeceğini, ondan bir şey eksiltmeyeceğini

36. Bu metin tahminî tamamlamalar içeren bir tercümedir. Dökümlerde eksik veya bozuk kalan sözler, cümlelerin öncesi ve sonrası esas alınarak tamamlanmış yahut aynı manayı taşıyan cümlelerle birleştirilmiştir. Bu müdahaleler ilgili dipnotlarda belirtilmiştir.
37. Min el-elif ile 'l-yâ Türkçedeki "A'dan Z'ye" sözüne karşılık gelir. Sorular Arap alfabesindeki harflerle başlayan kelimeler üzerinden ilerler. Necip Mahfuz (1911–2006) 1988 Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mısırlı romancıdır. Musa Yıldız, "Necîb Mahfûz", TDV İslâm Ansiklopedisi, gözden geçirilmiş 3. basım, 2019, Ek-2, s. 348–350.
38. "Zihnimi düşüncelerden arındırmaya çalışırım" sözü uykusuzluğa neyin iyi geldiği sorusu esas alınarak tahminen tamamlanmıştır. Dökümde düşüncelerle zihnin münasebetini belirleyen ifade bozuktur.
39. Bidâye ve nihâye (1949) Mahfuz'un Türkçeye Başlangıç ve Son adıyla çevrilen romanıdır. Soru hem romana hem yazarın hayatına göndermede bulunmaktadır. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.

anlıyor. Olan oldu. Önümüzde bilinmeyen bir gelecek var; inşallah sonumuzun hayırlı olmasını diliyoruz.[40]

Târık Habîb: Allah size uzun ömür versin, Necip Bey. Edebiyat yolculuğunuzda başlangıcı ve sonu olmayan hikâye hangisiydi?[41]

Necip Mahfuz: İnsan hayatında başlangıcı ve sonu olmayan hiçbir şey yok. Bildiklerimizin sınırları içinde bakarsak hayatın bütünü bize başlangıçsız ve sonsuz görünebilir.

Târık Habîb: Başlangıcı ve sonu olmadığı söylenebilecek yegâne varlık Allah'ın zâtıdır.

Necip Mahfuz: O her türlü noksandan münezzehtir; şanı yücedir.

Târık Habîb: Siz hayatın başlangıcı ve sonu olmadığını söylüyorsunuz. Dediğiniz gibi sonu olmayabilir; yine de bir başlangıcı bulunması gerekmez mi?

Necip Mahfuz: Elbette; fakat o başlangıcı bilmiyoruz. Ne zaman başladığını bilmediğimiz için bize başlangıcı yokmuş gibi geliyor.[42]

Tâ: Değişme ve Gelişme

Târık Habîb: Değişme… Zaman içinde yazı üslubunuzun değişip geliştiğini düşündünüz mü, üstadım?

Necip Mahfuz: Öyle sanıyorum. Her şeyden önce uzun bir ömür sürdüm, farklı devirlerden geçtim. Her devir de ötekinden farklı bir anlatım istiyordu, bunu gerektiriyordu.

Târık Habîb: Bir yazarın nesillerdeki değişmeye ve zamanın ilerleyişine ayak uydurması gerekir mi?

Necip Mahfuz: Yazardan istenen tek şey samimiyettir; kendisine karşı dürüst olmasıdır. Gönlünün ne söylemek, nasıl söylemek istediğini yoklamalı ve ona uymalıdır. İster değişsin ister başından sonuna kadar aynı tarzı ve aynı üslubu sürdürsün.

Târık Habîb: Peki, kalemi başka başka renklere bürünen yazarlara ne dersiniz? Bir sahada karar kılmayan, bazen bir hevesle, bazen başka bir hevesle yazanlara?

Necip Mahfuz: Bunun iki açıklaması olabilir. Bir insanın birden fazla kabiliyeti vardır; şiir, tenkit, siyaset yazıları yazar ve hepsinde de başarılı olur. Öte yandan henüz kendisini arayan, yerini bulamamış biri de olabilir. Birini dener, ötekini dener; birinde karar kılıncaya kadar böyle devam eder.

Târık Habîb: Siz de kendinizi buluncaya kadar birçok şey denediniz mi, yoksa hâlâ kendinizi arıyor musunuz?

Necip Mahfuz: Başlangıçta kendimi bir makale yazarı sanıyordum. Felsefede ihtisas yapacağımı düşünüyordum. Romancı olduğumu ise nispeten geç anladım.

Târık Habîb: Ne zaman?

Necip Mahfuz: Üniversiteyi bitirdikten yaklaşık iki yıl sonra. Bu benim için epeyce bir kayıptı.

Târık Habîb: Neden?

Necip Mahfuz: Çünkü hedefimi baştan bilseydim o sahaya yönelirdim.

Târık Habîb: Mezuniyetten bir iki yıl sonrası pek geç sayılmaz.

Necip Mahfuz: İhtisas bakımından geçtir. Bilseydim daha lisedeyken hazırlanmaya başlardım.[43]

40. Bu cevapta "İnsanın her hayali gerçekleşmiyor" ve önceki cevapta "İnsan bütün bunların sıkıntısını çekiyor" cümleleri tahminî tamamlamalardır. Döküm hayal kırıklıklarının derecesi veya oranı hakkında kesin bir sayı vermeye elverişli değildir.
41. Bu sözler Mahfuz'un Hikâyât bi-lâ bidâye ve lâ nihâye (1971; Başlangıcı ve Sonu Olmayan Hikâyeler) adlı kitabına da telmih olabilir. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.
42. Son cümle Mahfuz'un hemen önce söylediği "bildiklerimizin sınırları içinde" sözü ve dökümde seçilebilen zaman ifadesi esas alınarak tahminen tamamlanmıştır.
43. Dökümde bozularak yazılan söz "ve ene fî sânevî", yani "lisedeyken" şeklinde okunmuştur. Bu ses kaydıyla ayrıca doğrulanmamış bir okuma tercihidir.

Se: Nil Üstünde Gevezelik

Târık Habîb: Nil Üstünde Gevezelik…[44] Necip Bey, yönetmen bu kitabınızı görüntüye aktarmakta, sinema diline çevirmekte başarılı oldu mu?

Necip Mahfuz: Soruyu Nil Üstünde Gevezelik için soruyorsunuz; fakat aklınızda sinemaya aktarılan bütün romanlarım olduğunu sanıyorum.

Târık Habîb: Tam öyle. Sonraki sorum bütün eserleriniz hakkında olacaktı.

Necip Mahfuz: Romanlarımın birçoğu aslına oldukça uygun biçimde sinemaya aktarıldı. Bilhassa gerçekçi diyebileceğimiz romanlar. İçinde remizler bulunan romanlarda ise mesele farklı. İnsanlar remizleri başka başka yorumluyor; yönetmen de onlardan biri. Onun yorumu bazen yazarın zihnindekiyle uyuşuyor, bazen uyuşmuyor.

Târık Habîb: Sizinle görüşüp sormaz mıydı? Birlikte konuşmaz mıydınız?

Necip Mahfuz: Bazen görüşürdük. Benim açıklamamı beğenmeyebilir, kendi zevkine uygun bulmayabilirdi; bazen dikkate alır, bazen almazdı.[45]

Târık Habîb: Romanlarınızdan çekilen filmlerin yeniden yapılmasına ne dersiniz? Önce sinemaya aktarılmış eserlerin sonra bir kez daha filme çekilmesine?

Necip Mahfuz: Bunun sebebi sinemanın kendisi de olabilir, roman da. Bazı romanları önce sessiz sinemada gördük; sesli sinema gelince bir daha, renkli sinemaya geçilince üçüncü kez gördük. Sinema tekniğinin değişmesi aynı romanın birden fazla kez sunulmasını gerektirdi. Yeni yönetmen öncekinin yorumunu beğenmeyip eseri yeniden sunmak da isteyebilir. Benim eserlerimde de oldu bu; sanırım merhum Yusuf es-Sibâî'nin[46] eserlerinde de oldu.

Târık Habîb: Demek buna itiraz etmiyorsunuz. Peki, yeniden çekilen filmler arasında yenisini eskisinden daha iyi bulduğunuz yahut ilkini yenisine tercih ettiğiniz bir örnek var mı?

Necip Mahfuz: Arayış için böyle bir tecrübe oldu.[47] Doğrusu iki film de başarılı ve iyiydi. Yine de Eşref'in yaptığı ikinci film anlatılmak istenene daha yakındı.[48]

Târık Habîb: Se harfinde Nil Üstünde Gevezelik'ten söz ettiğimize göre şunu sorayım: Bir yazarın sözleri ne zaman kâğıt üstünde gevezelikten ibaret kalır?

Necip Mahfuz: Yazmayı gerektirecek bir şey bulunmadığı zaman. Az önce söyledim: İnsan gönlüne karşı dürüst olmalı. Gönlünde söyleyecek bir şey yoktur; buna rağmen yazmak ister. O zaman ortaya gevezelik çıkar.

Târık Habîb: Sizin de başınıza geldi mi, üstadım?

Necip Mahfuz: Geldi; fakat bunlar yayımlanmaz, kâğıtta kalır. Diyelim bir yıl yazacak bir şey çıkmadı; oturur yazar, sonra kâğıtları yırtarım.

Târık Habîb: Düşünceler mi, romanlar mı?

Necip Mahfuz: Düşünceler, hikâyeler… Beni tatmin etmeyen şeyler. Çünkü gerçekte bunları yazmaya sevk eden bir saik yoktur.

Târık Habîb: Atar mısınız, bir kenara mı koyarsınız?

Necip Mahfuz: Atarım.

Cîm: Günlük Program

Târık Habîb: Program… Günlük programınızı birkaç cümlede anlatır mısınız, Necip Bey?

44. Sersere fevka'n-Nîl (1966) Türkçede Nil Üstünde Gevezelik adıyla yayımlanmıştır. Arapça sersere "gevezelik" demektir; aşağıdaki "kâğıt üstünde gevezelik" sorusu bu kelime oyununu sürdürür. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.
45. "Bazen dikkate alır, bazen almazdı" sözü yönetmenin açıklamayı benimseyip benimsememesine ilişkin bozuk tekrarın tahminî karşılığıdır.
46. Yusuf es-Sibâî Mahfuz'un ileride hem edebiyatçı hem meslek arkadaşı ve dost olarak andığı Mısırlı yazardır. Burada filmlere aktarılan romanlarından söz edilmektedir.
47. Arapça adı et-Tarîk (Yol) olan 1964 tarihli roman Türkçede Arayış adıyla yayımlanmıştır. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.
48. Eşref Mısırlı yönetmen Eşref Fehmî'dir. Onun Vasmetü âr (Utanç Damgası) adlı filmi et-Tarîk'in başka bir sinema aktarımıdır. Hasan el-Ka'bî, "Vasmetü âr fî tarîki Necîb Mahfûz", es-Sabâh, 12 Eylül 2024. Aynı görüşmenin özeti için ayrıca Sâre Ni'metullah, "Fî zikrâ rahîlih… Necîb Mahfûz: Etecennebü'l-kitâbe kable'n-nevm…", el-Ehrâm, 30 Ağustos 2024.

Necip Mahfuz: Günlük programımı mı?

Târık Habîb: Düzenli, tertipli ve büyük ölçüde aynı alışkanlıkları sürdüren biri olduğunuz biliniyor. Bu programı öğrenmek isteriz.

Necip Mahfuz: Çok erken kalkarım. Söyledim ya, uykum azdır. Kahire'de yürümeyi severim. Eve döner, akşama kadar okur ve yazarım. Sonra televizyonun karşısına oturur, ardından yatarım. Elbette eskisine göre programım değişti. Memurken gündüz işe gider, dönünce gece çalışırdım. Hayatım yine bir düzen içinde geçiyor; fakat şartlar değiştikçe o düzen de değişti.

Târık Habîb: Televizyondan önce akşamlarınızı nasıl geçirirdiniz?

Necip Mahfuz: Televizyondan önce memurdum. Yazı işimi geceleri yapar, gece yarısına kadar çalışırdım.

Târık Habîb: Şimdi televizyonda sizi neler çekiyor?

Necip Mahfuz: Her sözü dikkatle işitmeyi gerektirmeyen bazı programlar. Mesela bale, bazen dünya müziğinden parçalar; müziğin sesini işitebiliyorum. Eğlence programları, bunun gibi şeyler. Ne yazık ki dizi ve oyunları takip edemiyorum.[49]

Târık Habîb: Yabancı diziler de mi?

Necip Mahfuz: Yabancı dizilerde altyazıları okuyabiliyorum; fakat şimdi okumak da biraz güçleşti.

Târık Habîb: Eskiden bugüne huylarınızda neler değişti, biraz da bunu konuşalım.

Necip Mahfuz: Huylarımda mı?

Târık Habîb: Evet. Programınız değişti; peki, huylarınız da değişti mi?

Necip Mahfuz: İnsan yaşlandıkça onlar da değişiyor. Sanıyorum benimkiler iyi yönde değişti. Daha sakin, daha geniş gönüllü, insanları daha iyi anlayan, daha müsamahalı biri oluyor insan.

Târık Habîb: Beklenenin tersine. Yaş ilerledikçe insanın daha sinirli olduğu söylenir.

Necip Mahfuz: Sinirlilikten ben de payımı almışımdır.[50]

Târık Habîb: Günlük programınıza katmak isteyip de katamadığınız ne var, Necip Bey?

Necip Mahfuz: Şimdi biraz boş vakit bulabilmeyi, kendimi sıkıştırdığım bu çemberin dışına çıkabilmeyi isterdim.

Târık Habîb: Nereye gitmek isterdiniz?

Necip Mahfuz: Mısır'ı gezmek; güneyini, kuzeyini, vahalarını… Gücüm elverirse seyahat de etmek isterdim. Pek az seyahat ettim. Bunların da programıma girmesini isterdim. Acûze ile Hüseyin, Abbâsiye ile Hüseyin, bazen de İskenderiye ile Hüseyin arasında kalmayayım.[51]

Târık Habîb: Neden İskenderiye, hem de aylarca, Necip Bey?

Necip Mahfuz: İskenderiye kendini bize kabul ettirdi. Eskiden yazları Re'sülber'de geçirirdik.[52]

Târık Habîb: Yüzer misiniz? Denize girer, kumsalda mı otursunuz, yoksa orada da kahveye mi gidersiniz?

Necip Mahfuz: Eskiden denize girerdim. Şu alerji olmasa… Şimdi merhum Tevfik el-Hakîm[53] gibi yazı kıyıda geçiriyorum.

49. "Müziğin sesini işitebiliyorum" sözü müzik ile konuşmaları takip etme arasındaki ayrımdan hareketle tahminen tamamlanmıştır. Sonraki cevapta geçen okuma ise yabancı dizilerin altyazılarını okumaktır.

50. Yarım kalan cevap "sinirlilikten payım" ifadesi korunarak tahminen tamamlanmıştır; bunun hangi yaşa veya hadiseye ait olduğu belirtilmemiştir.

51. Acûze, Abbâsiye ve Hüseyin Kahire çevresindeki yer adlarıdır. Dökümde bozulan "Hüseyin" ve "vahalar" sözleri aynı görüşmeyi aktaran tarihli haberle karşılaştırılmıştır. Sâre Ni'metullah, "Fî zikrâ rahîlih… Necîb Mahfûz: Etecennebü'l-kitâbe kable'n-nevm ve vefâtü Tevfik el-Hakîm ahdeset ferâgan kebîran fî nefsî", el-Ehrâm, 30 Ağustos 2024.

52. Re'sülber hakkındaki yarım söz, geçmişte yazların orada geçirildiği manasıyla tahminen tamamlanmıştır. İskenderiye'ye geçişin sebebi hakkında ilâve bir hadise kurulmamıştır.

53. Tevfik el-Hakîm (ö. 1987) Mısırlı romancı ve tiyatro yazarıdır; modern Arap tiyatrosunun öncülerindendir. Şükran Fazlıoğlu, "Tevfîk el-Hakîm", TDV İslâm Ansiklopedisi, 2012, c. 41, s. 13–14.

Hâ: Harâfîş

Târık Habîb: Üstadım, Harâfîş[54] kelimesiyle neyi kastediyorsunuz?

Necip Mahfuz: Yazarken halkın geniş kesimlerini kastediyorum.

Târık Habîb: Siz de onlardan mısınız? Kendinizi Harâfîş arasına katıyorsunuz.

Necip Mahfuz: Evet. Dost çevremiz için kullandığımızda ise bu yalnızca şaka yollu bir ad.

Târık Habîb: Bugün de kendinizi halktan biri sayıyor musunuz?

Necip Mahfuz: Biz halktanız.

Târık Habîb: Seçkin aydınlardan değil misiniz?

Necip Mahfuz: Halkın içinde aydınlar yok mu?

Târık Habîb: Bizde "sokaktaki adam" sözü yalnızca parası olmayanı değil; sıradan, bilgisi ve tecrübesi az olan insanı da anlatıyor. Aydın kesim ise halkın içinden gelmiş olsa bile…

Necip Mahfuz: Halktan biri bilgili olabilir; üst tabakadan biri de bilgisiz olabilir.

Târık Habîb: Tam öyle. Siz kendinizi hangisinden sayıyorsunuz?

Necip Mahfuz: Elbette halktan.

Târık Habîb: Ben Harâfîş'i soruyorum: Kelimenin genel manasıyla mı, dost çevrenize verdiğiniz özel manayla mı kendinizi onlardan sayıyorsunuz?

Necip Mahfuz: O özel mana, kendimize şaka olsun diye verdiğimiz bir ad; bundan ibaret. Bu adı bize veren de Ahmed Mazhar'dır.[55]

Târık Habîb: O da Harâfîş'ten, değil mi?

Necip Mahfuz: Evet, hem de Harâfîş'in büyüğü.

Târık Habîb: Bu toplulukta sizinle birlikte kimler var?

Necip Mahfuz: Şimdi kalanlar Âdil Kâmil, Ahmed Mazhar, Tevfik Sâlih, Mahmud Şebâne… Kalanlar bunlar.[56]

Târık Habîb: Sizi aralarına kim seçti? Kendiniz mi katıldınız, birlikte mi kurdunuz, yoksa onlar mı sizi seçti?

Necip Mahfuz: Dostluklar nasıl doğar? Komşuluktan, okuldan, iş arkadaşlığından… İnsan pek çok kimse tanır; dostluğu ise aralarında sevgi ve gönül yakınlığı bulunanlarla sürer.

Târık Habîb: Merhum Salâh Câhîn[57] de aranızdaydı. Sohbetlerinize gelir miydi?

Necip Mahfuz: Gelirdi. Son zamanlarda, kendisine ait bazı sebeplerden dolayı bir süre gelmemiş olabilir; o kadar.

Târık Habîb: Hiciv yazarı Muhammed Afîfî[58] de vardı.

Necip Mahfuz: Evet, Muhammed Afîfî. Sık sık onun evinde buluşurduk.

Târık Habîb: Onlar da sizin evinize gelir miydi, Necip Bey?

Necip Mahfuz: Efendim?

Târık Habîb: Sizi evinizde ziyaret ederler miydi?

Necip Mahfuz: Hayır, hepimiz aynı yerde buluşurduk; ya el-Ehrâm'da ya da Afîfî'nin evinde. Ev ziyaretlerine pek ihtiyaç duymuyorduk; zaten hepimiz bir araya geliyorduk.[59]

Târık Habîb: Dostlarınızdan bazıları ara sıra size gelir mi? Yoksa evinizi yalnızca bir inziva yeri olarak mı görürsünüz?

54. Harâfîş bu görüşmede iki ayrı manada kullanılır: Mahfuz'un yazılarında halkın sıradan insanları; dost çevresinde ise arkadaş topluluğuna şaka yollu verilen ad. Sonraki soru ve cevaplar bu iki kullanımı ayırmaktadır.
55. Ahmed Mazhar (1917–2002) Mısırlı sinema oyuncusudur. Ashraf Gharib, "Remembering Ahmed Mazhar: The Knight of Egyptian Cinema", Ahram Online, 8 Ekim 2017.
56. Âdil Kâmil (1916–2005) Mısırlı romancıdır. Marcia Lynx Qualey, "Adel Kamel: Egyptian Classic Rediscovered in English", Al Jazeera, 15 Haziran 2020. Tevfik Sâlih (1926–2013) Mısırlı film yönetmenidir. Hesham Taha, "Tawfiq Saleh (1926–2013)", Ahram Online, 29 Ağustos 2013. Mahmud Şebâne de görüşmede aynı dost topluluğunun üyeleri arasında anılmaktadır.
57. Salâh Câhîn (1930–1986) Mısırlı şair, karikatürcü ve gazetecidir. Egypt Today staff, "In Memory of Salah Jahin, Egypt's Multi-Talented Man", Egypt Today, 21 Nisan 2022.
58. Muhammed Afîfî (1922–1981) hiciv ve mizah yazılarıyla tanınan Mısırlı yazar ve gazetecidir. Bk. Little Songs in the Shade of Tamaara, çev. Lisa J. White, University of Arkansas Press, Temmuz 2000, yazar tanıtımı; ISBN 9781557286147.

Necip Mahfuz: Aslında dostlarımla görüşmek için ayırdığım bir vaktim var; hepsiyle o vakitte görüşürüm.

Hı: Aklınızdan Geçenler

Târık Habîb: Şu anda aklınızdan neler geçiyor?

Necip Mahfuz: Tek bir düşünce değil, pek çok şey.

Târık Habîb: Mesela?

Necip Mahfuz: Şu kuraklık meselesi… Doğrusu onu sık sık düşünüyorum; hele geçmişte neler olduğunu da bilince. Memleketin genel hâli düşüncelerimizi kuraklık, iktisadî sıkıntılar ve gelecek arasında dolaştırıyor.

Târık Habîb: Sanata, edebiyata dair düşünceler yok mu?

Necip Mahfuz: Onlar şuurda da şuurun dışında da çalışıp duruyor.

Târık Habîb: Büyük yazarımız merhum Tevfik el-Hakîm hakkında şu anda aklınıza ne geliyor?

Necip Mahfuz: Tevfik el-Hakîm'in ölümü içimde çok büyük bir boşluk bıraktı. Çünkü onunla şahsî bir bağımız, dostluğumuz vardı. el-Ehrâm'da, Petro'da, Şanzelize'de[60] sık sık buluşurduk. Konuşmadan, sohbet etmeden pek vakit geçirmezdik. Onun sohbetleri kıymetliydi, unutulacak gibi değildi. Yokluğu yeri doldurulamayacak bir kayıp. Sanatı ise duruyor; ona her zaman dönebiliriz.

Târık Habîb: Merhum Yusuf es-Sibâî hakkında şu anda ne düşünüyorsunuz?

Necip Mahfuz: Onunla münasebetim de iki yönlüydü. Bir meslek arkadaşlığımız vardı; çok güzel bir arkadaşlıktı. Bir de şahsî dostluğumuz vardı; o da aynı derecede güzeldi. Yusuf es-Sibâî'de şövalyelere yaraşır bir mertlik ve çok temiz bir kalp vardı. Dostlarına kelimenin tam manasıyla kol kanat gererdi.

Târık Habîb: İhsan Abdülkuddûs?[61]

Necip Mahfuz: İhsan Abdülkuddûs'la aramızda iki türlü bağ var. O da benim yetiştiğim sokakta, Abbâsiye'deki Rıdvan Şükrî Sokağı'nda doğup büyüdü. Ailece birbirimizi tanırız; bu bakımdan onu kardeşim gibi görürüm. Edebiyatına gelince cesaretine ve ustalığına büyük hayranlık duyarım. Onu günümüz edebiyatının bir Kāsım Emîn'i[62] sayarım. Herhangi bir tenkit desteğine dayanmadan kendi yolunu açarak çok geniş bir okur çevresine ulaşmış ender yazarlardandır.[63]

Târık Habîb: Doktor Yusuf İdris?[64]

Necip Mahfuz: Yusuf İdris pek benim neslimden sayılmaz; yine de tanıştık, aramızda muhabbet var. Hakikaten çok yüksek bir edebî kabiliyeti var. Onun kısa hikâyeleri hatırımda kalan ender hikâyelerden. Bir kısa hikâyenin hatırda kalması yazarı için çok kıymetli bir şahitliktir. Hikâye güzel ve hoş olur, yine de unutulur. İnsanın içine yerleşip kalan hikâye ise yazarının gerçek bir usta olduğunu gösterir.

Târık Habîb: Enîs Mansur?[65]

Necip Mahfuz: Enîs Mansur az önce sözünü ettiğiniz, birçok sahada yazan kimselerdendir. Eşi olmayan, şarkı söyler, dans eder gibi bir üslubu var. O üslupla size her konuda bir şey anlatabilir ve sizi peşinden sürükler.

59. el-Ehrâm Mahfuz'un da yazdığı Mısır gazetesidir. Burada gazetenin çalışma yeri kastedilmektedir. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348. Cevabın sonu aynı yerde buluşmaya ilişkin sözler esas alınarak tamamlanmıştır. Sonraki cevabı izleyen bozuk ara sözler de yeni bir hüküm eklenmeden sonraki soruya bağlanmıştır.

60. Petro ve Şanzelize Mahfuz'un dostlarıyla buluştuğu yerlerin adları olarak geçmektedir. "Şanzelize" adı aynı görüşmenin el-Ehrâm'daki aktarımında da bulunmaktadır; burada Paris'teki caddeye bir seyahat anlatılmamaktadır. Ni'metullah, 30 Ağustos 2024.

61. İhsan Abdülkuddûs (1919–1990) Mısırlı gazeteci, romancı ve hikâye yazarıdır. Eserlerinde kadınların hürriyeti ve toplumdaki mevkii üzerinde durmuştur. Google Doodles, "Celebrating Ihsan Abdel Kouddous", 4 Ocak 2023.

62. Kāsım Emîn (1863–1908) kadınların eğitimi ve hakları üzerine yazan Mısırlı düşünürdür. Mahfuz'un benzetmesi Abdülkuddûs'un edebiyattaki cesaretini bu fikir mirasıyla ilişkilendirmektedir. Fethî en-Neklâvî, "Kāsım Emîn", TDV İslâm Ansiklopedisi, 2001, c. 24, s. 541–542.

63. Dökümde açık olmayan son niteleme önceki "kendi yolunu açmak" ifadesiyle birleştirilmiştir; belirsiz sözlerden hareketle yazara yeni bir vasıf yüklenmemiştir.

64. Yusuf İdris (1927–1991) Mısırlı hikâye yazarıdır. Şerafettin Yıldız, "Yûsuf İdris'in Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği", Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2009, sayı 22, s. 279–310.

65. Enîs Mansur (1924–2011) Mısırlı gazeteci-yazardır. Sherif Tarek, "Veteran Writer Anis Mansour Succumbs to Pneumonia at 87", Ahram Online, 21 Ekim 2011.

Târık Habîb: Doktor Mustafa Mahmud?[66]

Necip Mahfuz: Mustafa Mahmud bizim aramızda bir sanat adamı olarak yetişti. Sonra Allah ona yol gösterdi, tasavvufa yöneldi. Bugün toplumumuzda sözü geçen, ağırlığı olan İslâmî yazarlar arasına girdi.

Târık Habîb: Büyük yazar ve düşünürlerden bazı isimler andım. Unuttuğum ve sizin anmak istediğiniz kim var?

Necip Mahfuz: Çok kimse tanıyorum. Sözünü ettiğiniz isimler arasında, mesela Servet Abaza'yı[67] unuttunuz.

Târık Habîb: Servet Abaza.

Necip Mahfuz: Evet. Servet Abaza kelimenin bütün manasıyla büyük bir yazardır. Birinci sınıf bir makale yazarı, çok iyi bir romancı; türlü yönleri olan, ahlâkı sağlam bir şahsiyet. Gerçekten çok kıymetli biridir.

Târık Habîb: Abdurrahman eş-Şerkāvî?[68]

Necip Mahfuz: Allah rahmet eylesin. Şerkāvî de sanat adamı olarak yetişti, buna İslâmî yazılarını ekledi. Pek çok sahaya vâkıf, günümüz düşüncesine çok büyük tesiri olmuş insanlardandı.

Târık Habîb: Doktor Zekî Necip Mahmud?[69]

Necip Mahfuz: Zekî Necip Mahmud günümüz Mısır düşüncesinin bir timsalidir.

Târık Habîb: Son olarak iki büyük isim daha: Akkād ve Tâhâ Hüseyin.[70] Onlar ve üzerinizdeki tesirleri hakkında ne söylersiniz?

Necip Mahfuz: Akkād ile Tâhâ Hüseyin'in her birini, eski Mısır Üniversitesi'nde okumadan önce içinde yetiştiğim birer üniversite sayarım. İkisi de bende bir inkılâp yaptı. Tâhâ Hüseyin'in yaptığı bir fikir inkılâbıydı. Akkād ise bende hem fikir hem ahlâk bakımından bir inkılâp meydana getirdi. Doğrusu Akkād'a hayranlığım ve hürmetim çok büyüktür.

Dâl: İçte Saklı Olan

Târık Habîb: İçte saklı olan... Şu anda içinizin derinliklerinde saklı ne var, Necip Bey?

Necip Mahfuz: İçimin derinliklerinde mi? Ömrünün bu çağına gelmiş bir insan olarak...

Târık Habîb: Allah size uzun ömür versin.

Necip Mahfuz: Altmış yıldır içimde saklı olanı anlatıyorum. Artık pek bir şey kalmamış olması gerek.

Târık Habîb: Seyircilerimize şimdi anlatabileceğimiz, şahsiyetinizin bilinmeyen bir tarafı yok mu? Sizi gerçekten eliften yâya tanıttığımızı söyleyebilmek için...

Necip Mahfuz: Doğrusu, gizli kalmış bir yanım olduğunu sanmıyorum. İçindekileri eserleriyle anlatanlar kadar ruhunu açan başka kim vardır?

Zâl: Günahlar

Târık Habîb: Üstadım, gençliğinizde yahut bugünlerde yaptığınız, kendinizi hiçbir zaman affetmeyeceğiniz günahlarınız var mı?

Necip Mahfuz: Benim işlediklerim mi? İnsan günahtan büsbütün uzak değildir. Unutulmayacak günahlar ise büyük olanlardır; insanın hayatını roman konusu yapacak veya onu gazete sayfalarına taşıyacak cinsten. Bizim gibi sıradan insanlar bunları nadiren işler. Çok şükür ne böyle bir günah işledim ne de bana karşı

66. Mustafa Mahmud (1921–2009) hekimlik eğitimi almış Mısırlı yazar ve düşünürdür. İlim ve din münasebetini ele alan el-İlm ve'l-îmân adlı televizyon programıyla tanınır. Moataz Abdelmegid, "Mostafa Mahmoud: A Thinking Phenomenon", SCIplanet, Bibliotheca Alexandrina, 3 Mart 2016.

67. Servet Abaza (1927–2002) Mısırlı romancı ve gazetecidir. "el-Edîbü'l-Mısrî Servet Ebâza fî zimmeti'llâh", el-Cezîre, 17 Mart 2002.

68. Abdurrahman eş-Şerkāvî (1920–1987) Mısırlı romancı, şair ve tiyatro yazarıdır. el-Arz (Toprak) en tanınmış eserlerindendir. Bk. Egyptian Earth, çev. Desmond Stirling Stewart, Saqi Books, Ocak 2024, yazar tanıtımı.

69. Zekî Necip Mahmud (1905–1993) mantıkçı pozitivizm üzerine çalışmalarıyla tanınan Mısırlı filozof ve yazardır. Saîd Murâd, "Zekî Necîb Mahmûd", TDV İslâm Ansiklopedisi, 2013, c. 44, s. 218–220.

70. Abbas Mahmud el-Akkād (1889–1964) Mısırlı şair, tenkitçi ve düşünürdür; Tâhâ Hüseyin (1889–1973) Mısırlı edebiyatçı ve düşünürdür. Halit Zavalsız, "Akkād, Abbas Mahmûd", TDV İslâm Ansiklopedisi, 1989, c. 2, s. 267–269; Şükran Fazlıoğlu, "Tâhâ Hüseyin", aynı eser, 2010, c. 39, s. 377–379.

böyle bir şey yapıldı. Bunlar hayatın alışılmış sınırlarını aşıp gazetelere taşınan şeyler…

Târık Habîb: Küçük bile olsa, kendinizde hiç unutamadığınız bir kusur?

Necip Mahfuz: Unutamadığım… Böyle şeyler çoktur; fakat affedilir şeylerdir.

Târık Habîb: Mesela? Bir tek misal verin.

Necip Mahfuz: Gençlikte yapılan taşkınlıklar vardır ya…

Râ: Geriye Dönüş

Târık Habîb: Geriye dönüş… Çocukluğunuza, delikanlılık çağınıza dönebilseniz hayatınızda neleri yeniden yapmak, neleri bir daha yapmamak isterdiniz?

Necip Mahfuz: Bende iz bırakan şeyleri mi soruyorsunuz?

Târık Habîb: Evet; korumak, saklamak istediklerinizi. Bir de iz bırakmamış yahut unutmak istediğiniz şeyleri.

Necip Mahfuz: İz bırakmayan zaten unutulmuştur. Halk mahallelerinin kokusu; sarayları, türbeleri, kendine mahsus insanları; meczupları, aklı başında olan ve olmayan ihtiyarları… Bunlar hep hayalimde duruyor. Ruh dünyamın, içimde taşıdıklarımın ayrılmaz bir parçası bunlar.[71]

Târık Habîb: Biraz da eskiden ailenizin nasıl olduğunu anlatır mısınız? Babanızı, annenizi, erkek ve kız kardeşlerinizi… Bu geriye dönüş vesilesiyle onlardan da söz edelim.

Necip Mahfuz: Bizimki sıradan bir aileydi. Karamazov Kardeşler'deki[72] gibi bir aile değil ki uzun uzun anlatayım. İyi insanlardı, çoğu birbirini severdi. İçlerinde talihi iyi giden de vardı, gitmeyen de. Romanlarımda defalarca yararlandığım birikimin bir parçası oldular.

Târık Habîb: Birisi sizi yazmaya yahut daha önce okumaya mı yöneltti? Yoksa her şey kendiliğinden mi gelişti?

Necip Mahfuz: Hayır, hayatıma bir tesadüf gibi girdi.

Târık Habîb: Nasıl?

Necip Mahfuz: Hatırlıyorum; ilkokulun üçüncü sınıfındaydım. Bir arkadaşımı ders kitaplarından başka bir kitap okurken gördüm. Bir polisiye romandı. Bitirince bana verdi. Sanırım 1923 yahut 1924 yılıydı. O gün başladığım okumayı bir daha bırakmadım.[73]

Târık Habîb: Üstelik polisiye roman; başka bir roman değil.

Necip Mahfuz: Ondan bir başkasına, sonra bir başkasına geçtim. Böylece okumaya bağlandım. Ne bir yol gösterenim vardı ne de önceden kurulmuş bir planım.

Târık Habîb: İlk yazdıklarınızı kime gösterdiniz?

Necip Mahfuz: Yazdıklarımı mı? Kimseye göstermezdim.

Târık Habîb: Kendiniz için, kâğıda mı yazardınız?

Necip Mahfuz: Evet, kimseye göstermezdim. Daha sonraları yazdıklarımı Selâme Mûsâ'ya[74] gösterdim. Bu da onun açtığı bir söz üzerine oldu. Onun için yazılar yazıyordum. Roman sanatından söz ediyor, bu sanatın Mısır'da gelişebileceğine inanmadığını söylüyordu. Ben o sırada tatillerde roman yazıyordum. Bu düşünce beni sarstı. "Neden, üstat?" diye sordum. "Çünkü roman sanatı kadınla erkeğe dayanır; bizde ise kadının toplum hayatında bir rolü yok," dedi. "Ben roman yazıyorum," dedim. "Olur şey değil! Göster bakalım," dedi. Beni cesaretlendiren

71. "Sarayları" sözü dökümde "bi-kasrihâ" biçiminde görülen kelimenin tahminî okumasıdır. Mahallenin yapıları ve türbeleri birlikte anılmaktadır.

72. Dostoyevski'nin Karamazov Kardeşler romanına telmih yapılmaktadır. Mahfuz kendi ailesini romandaki aile çatışmalarıyla karşılaştırarak şaka etmektedir. Fyodor Dostoyevsky, The Brothers Karamazov, çev. Constance Garnett, Project Gutenberg, 12 Şubat 2009, e-kitap no. 28054.

73. Son cümle dökümde seçilebilen "o zamandan bugüne" manası ve ardından gelen, bir kitaptan ötekine geçerek okumaya bağlanma açıklaması esas alınarak kurulmuştur.

74. Selâme Mûsâ (1887–1958) Mısırlı gazeteci, yazar ve düşünürdür; Mahfuz'un edebî gelişiminde tesiri olmuştur. Musa Yıldız, "Selâme Mûsâ", TDV İslâm Ansiklopedisi, 2009, c. 36, s. 347–348.

kendisi oldu. Yoksa Selâme Mûsâ gibi birinin yanına gidip vaktini almaya, "Şunları okuyun," demeye cesaret edemezdim.

Târık Habîb: Demek Selâme Mûsâ'nın hepimize ve Arap edebiyatına böyle bir hizmeti de olmuş.[75]

Necip Mahfuz: Gerçekten nazik bir insandı; bütün romanları okudu. "Kabiliyetin var; fakat bunlar yayımlanmaya elverişli değil. Çalış," dedi.

Zey: Sokak

Târık Habîb: Zey harfinde "sokak"... Sizin için değer taşıyan başka bir sokak var mı, efendim?[76]

Necip Mahfuz: Mesela çocukluğumda oyun oynadığım Darbü Kırmız. Beytülkādî'de doğdum; orası Darbü Kırmız'a açılır. Darbü Kırmız ile Beytülkādî arasında oynardık.[77]

Târık Habîb: Bildiğimiz çocuk oyunları mı, yoksa farklı bir oyun mu?

Necip Mahfuz: Hayır, hayır, bildiğiniz çocuk oyunları. Oradan ayrılıp Abbâsiye'ye taşındığımızda yedi sekiz yaşlarındaydım.

Târık Habîb: Abbâsiye'de futbol oynuyordunuz, değil mi? Futbola ilginiz devam etti mi, yoksa sahalardan uzaklaştınız mı? Hem oyuncu hem seyirci olarak soruyorum.

Necip Mahfuz: Evet, seyrettim, çok sevdim ve oynadım. Okulların resmî takımlarında da oynadım.

Târık Habîb: Bugün futbol hakkında ne düşünüyorsunuz?

Necip Mahfuz: Çok güzel bir spor. Bana kalırsa sporların en güzeli.

Târık Habîb: El-Ehlî'yi mi tutarsınız, yoksa...?

Necip Mahfuz: Eskiden mi, şimdi mi?

Târık Habîb: Şimdiyi soruyorum.

Necip Mahfuz: Karşıma çıkarsa büyük bir zevkle seyrederim. Belli bir takıma meylim yok. Artık eskisi gibi takip etmiyorum. Eskiden taraftardım; bir kulübün değil, Hüseyin Hicâzî'nin takımının taraftarıydım. O el-Ehlî'deyken ben de el-Ehlî'yi tutuyordum; el-Muhtelit'e geçince ben de el-Muhtelit taraftarı oldum.[78]

Târık Habîb: El-Muhtelit, yani Zamalek.

Necip Mahfuz: Evet, Zamalek.

Sîn: Si Seyyid

Târık Habîb: Si Seyyid'i söyleyeceğinizi bekliyordum. Romanlarınızda, bilhassa Üçleme'de çok tanınmış bir kahraman. Bu kişi gerçekten var mıydı, yoksa hayal ürünü mü?[79]

Necip Mahfuz: Hep bu soruyla karşılaşırız: "Bu roman kişisi gerçekten var mı?" Aslında her roman kişisinde hakikatle hayal birbirine karışır. Bir insanda dikkatinizi çeken bir yan bulursunuz; onu belki başka insanlardan aldıklarınızla tamamlarsınız. Ona daha geniş bir mana kazandırmak için hayalinizden de bir şeyler katarsınız. Si Seyyid'i yazarken neyi amaçlıyordum? Bir neslin erkeklerini temsil etmesini. Tek bir kişiye bağlı kalsaydım bunu temsil edemeyebilir, yalnızca o kişiden ibaret kalabilirdi. Onu geniş bir insan topluluğunu temsil eden bir örnek hâline getirebilmek için hayale yeterince yer vermek gerekir.

Târık Habîb: Babanıza çok benzediği söyleniyor, üstadım.

75. Selâme Mûsâ hatırasının iki döküm arasında kalan devamı önceki birleştirilmiş tercümede yer almaktadır; aynı hatıra Sâre Ni'metullah'ın el-Ehrâm'da 30 Ağustos 2024'te yayımlanan haberinde de aktarılır. Sunucunun bu kısa sözü hatırada anlatılan teşvike gönderme yapacak şekilde tahminen tamamlanmıştır. Haberin tarihi görüşmenin yayın tarihi değildir.

76. Arapça zükāk "sokak" demektir. "Başka bir sokak" sorusunda Mahfuz'un Zükāku'l-Midak (1947; Midak Sokağı) romanına telmih vardır. Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.

77. Darbü Kırmız ve Beytülkādî Mahfuz'un çocukluğunu anlattığı eski Kahire'deki yer adlarıdır. Arapça dökümde درب قرمز ve بيت القاضي olarak geçmektedir. Beytülkādî "kadı evi" manasına gelir.

78. Hüseyin Hicâzî (ö. 1961) Mısır futbolunun ilk devirlerinin tanınmış oyuncularındandır; el-Ehlî ve Zamalek'te oynamıştır. El-Muhtelit konuşmada da açıklandığı üzere Zamalek'in eski adıdır. Mahmud İzzet, "Hüseyin Hicâzî: Ebû'l-küreti'l-Mısriyye...", FilGoal, 8 Ekim 2021.

79. Si Seyyid Kahire Üçlemesi'nin aile reisi Ahmed Abdülcevâd'a verilen addır; eşi Emîne'dir. Üçleme Saray Gezisi (1956), Şevk Sarayı (1957) ve Şeker Sokağı'ndan (1957) oluşur. Bk. Necip Mahfuz, Saray Gezisi, çev. Işıl Alatlı, 2. basım, Hitkitap, 2010; Yıldız, "Necîb Mahfûz", 2019, s. 348–350.

Necip Mahfuz: Efendim?

Târık Habîb: Babanıza çok benzediği.

Necip Mahfuz: Hiç sanmıyorum. Romanda göründüğü hâliyle değil.

Târık Habîb: Babanız tam da öyle biri değildi, öyle mi?[80]

Necip Mahfuz: Hayır; fakat o devrin bütün babalarında ondan bir parça vardı.

Târık Habîb: Annenizde de Si Seyyid'in eşinden bir şeyler var mıydı?

Necip Mahfuz: Evet, onda da vardı. İyi kalpliliği, kocasından çekinmesi ve daha başka yönleriyle… Hepsi böyleydi.

Târık Habîb: Si Seyyid'den söz açılmışken sorayım: Sizce erkekliğin vasıfları nelerdir? Yalnız eski zamanların erkekliğini değil, her devirde ve her yerde erkekliği soruyorum.

Necip Mahfuz: Aslında erkeklik devre göre değişir. Eskiden erkek kuvveti temsil ederdi; kadın ise evi ve çocukları. Medeniyet de bu hâli besleyip sürdürürdü. Bir yanda kuvvet, öbür yanda kadınlığın pasif tarafı vardı; şefkat, ev, itaat…

Necip Mahfuz: Yeni devirde kadın haklarını istedi ve aldı. Toplum hayatına katıldı; okuyor, çalışıyor. Eğitim ve çalışma hayatına uygun vasıflar da edinmesi gerekti. Böylece erkekle aynı sahalarda yer aldı. Erkek gibi müdür oldu, erkek gibi kalem şefi oldu. Bu vasıflar onun için de gerekli hâle geldi. "Demir kadın," deniyor yahut "Çok kararlıdır," deniyor. Bugün kadınla erkeği vasıfları bakımından eskisi gibi kesin çizgilerle birbirinden ayıramazsınız. Erkekte bulunup da benzeri kadında bulunmayan bir vasıf yok. Hatta sanıyorum bugün kadının meselelerinden biri, yeri geldiğinde ortaya çıkarabileceği bir ölçüde kadınlığını da muhafaza edebilmesidir.[81]

Târık Habîb: Kadından söz etmişken soralım: Hayat arkadaşınızı nasıl seçtiniz, efendim?

Necip Mahfuz: Onu tanıdım, kendime uygun buldum.

Târık Habîb: Aklınızla mı karar verdiniz?

Necip Mahfuz: Hem aklımla hem gönlümle. İnsan yalnız aklıyla evlenir mi?

Şîn: Ay

Târık Habîb: Ay… Balayı adlı bir hikâye kitabınız var.[82] Hayatınızdan, geçtiğiniz yoldan, ömrünüzden söz edersek takvimden silemeyeceğiniz ay hangisi?

Necip Mahfuz: Unutamayacağım ayı mı?

Târık Habîb: Evet, takvimden çıkaramayacağınız ayı.

Necip Mahfuz: İz bırakan aylar çok, efendim. Mesela şahsımla ilgili bir şey söyleyeyim: Doğduğum ay olan aralığı unutamam. Evlendiğim eylül var. Zafer kazandığımız ekim var; yenildiğimiz haziranı da söylemeden geçmeyelim. Unutulmayacak aylar çok.[83]

Târık Habîb: Peki, zaman sizin için ne ifade ediyor, Necip Bey?

Necip Mahfuz: Hem çok cezbedici hem çok öldürücü bir şey. İçinde yaşayalım diye bizi türlü şeylerle kendine çekiyor; bir yandan da hayatımızı azar azar alıyor. Sonunda bizi bırakıp gidiyor.

80. Dökümde açık olmayan niteleme yerine, sorunun baba ile roman kişisi arasındaki benzerliği yoklayan manası verilmiştir. Burada herhangi bir özel huy veya davranış tahmin edilmemiştir.
81. Dökümde bu cevabın ardından gelen bozuk sözler sunucunun "Kadından söz etmişken" diye başlayan sorusuna geçiş olarak değerlendirilmiştir. Mahfuz'un cevabına yeni bir düşünce eklenmemiştir.
82. Arapça şehr "ay", Şehrü'l-asel ise "balayı" demektir. Sunucu adı geçen hikâye kitabından hareketle takvim aylarına geçmektedir. Kitabın adı ile soru arasındaki kelime oyunu bu ortak söze dayanır.
83. "Ekim" ile 6 Ekim 1973'te başlayan Arap–İsrail Harbi, "haziran" ile 1967'deki Altı Gün Harbi kastedilmektedir. "Zafer" ve "yenilgi" sözleri Mahfuz'un kendi nitelemeleridir. Davut Dursun, "Cemal Abdünnâsır", TDV İslâm Ansiklopedisi, 1993, c. 7, s. 296–301; Hilal Görgün, "Enver Sedat", aynı eser, 1995, c. 11, s. 265–267.

Sâd: Ses

Târık Habîb: Ses… Ara sıra Adaviyye dinler misiniz, Necip Bey?[84]

Necip Mahfuz: Bazen, taksiye bindiğimde.

Târık Habîb: Nasıl buluyorsunuz?

Necip Mahfuz: Vallahi hoş parçaları var. Halkın dilinden konuşan, mizahlı, hoş şarkılar bunlar. Neden bu kadar üstüne gidiyorlar, anlamıyorum. Televizyonda da ondan mahrum bıraktılar bizi. Ne oldu, Frenk mi olduk?[85]

Şarkı: Gözlerim Seni Görmeye Alıştı[86]

Gözlerim seni görmeye alıştı;
Gönlümse sana teslim etti kaderimi.
Bana bakışında bulurum saadetimi;
Seni yanımda bulduğum gün bahtiyarım.
Seni görmeden bir gün geçerse…

Çeviren: Mehmet APAYDIN

ZAMAN

“Hem çok cezbedici hem çok öldürücü bir şey. İçinde yaşayalım diye bizi türlü şeylerle kendine çekiyor; bir yandan da hayatımızı azar azar alıyor. Sonunda bizi bırakıp gidiyor.”

Necip Mahfuz / Şîn: Ay

84. Ahmed Adaviyye (1945–2024) Mısır’ın şâbî adı verilen halk müziği tarzının tanınmış şarkıcılarındandır. “Egyptian Shaabi Legend Ahmed Adaweyah Dies at 79”, Ahram Online, 4 Ocak 2025.
85. Cevabın bozuk ara sözleri açıkça anlaşılan halk şarkısı nitelemesiyle birleştirilmiştir. “Frenk mi olduk?” sorusu dökümdeki bozuk “el-efrenc” sözüne dayanan tahminî bir okumadır; Frenk burada Avrupalı demektir.
86. Bu sözler görüşmenin sonundaki şarkı parçasındandır; soru ve cevaplara ait değildir. Ümmü Gülsüm’ün 1957’de söylediği Avvedt Aynî’nin güftesi Ahmed Râmî’ye, bestesi Riyâd es-Sunbâtî’ye aittir. Abdülaziz et-Temîmî, “Avvedt Aynî li’s-Sunbâtî… Tarab!”, er-Ra’y, 5 Aralık 2024. Dökümde yer alan şarkı parçası burada ayrı verilmiş, tekrarları bir kez yazılmıştır. Son mısra dökümün kesildiği yerde bırakılmıştır.

ÇEVİRİ AKADEMİSİ / 04

Kaynaklar

Abdelmegid, M. (2016, 3 Mart). *Mostafa Mahmoud: A thinking phenomenon*. SCIplanet, Bibliotheca Alexandrina. https://www.bibalex.org/SCIplanet/en/Article/Details.aspx?id=5188

Afifi, M. (2000). *Little songs in the shade of Tamaara* (L. J. White, Çev.). University of Arkansas Press. https://www.bibliovault.org/BV.book.epl?ISBN=9781557286147

Ahram Online. (2025, 4 Ocak). *Egyptian Shaabi legend Ahmed Adaweyah dies at 79*. https://english.ahram.org.eg/News/537749.aspx

Akün, Ö. F. (2006). Nâmık Kemal. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 32, ss. 361–378). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/namik-kemal

Akyıldız, A. (2013). Yûsuf İzzeddin Efendi. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 44, ss. 13–16). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/yusuf-izzeddin-efendi

al-Sharqawi, A. R. (2024). *Egyptian earth* (D. S. Stewart, Çev.). Saqi Books. https://saqibooks.com/books/saqi/egyptian-earth/

Amtlicher Bericht über die Kriegslage. (1915, 18 Mart). *Schlesische Zeitung*, s. 1. https://bibliotekacyfrowa.pl/Content/142961/GSL_P_31292_IV_1915_26489_194.pdf?handler=pdf

APA–Austria Presse Agentur. (2009, 8 Ekim). *160 Jahre österreichische Nachrichtenagenturen* [Basın açıklaması]. APA-OTS. https://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20091008_OTS0059/160-jahre-oesterreichische-nachrichtenagenturen

Azamat, N. (2009). Senûsî, Ahmed Şerîf. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 36, ss. 527–529). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/senusi-ahmed-serif

Bostan, M. H. (2008). Said Halim Paşa. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 35, ss. 557–560). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/said-halim-pasa

Der Angriff auf die Dardanellen: Ein englischer Kreuzer schwer havariert. (1915, 18 Mart). *Triester Tagblatt*, s. 1. https://archiviodistatotrieste.it/wp-content/uploads/grandeguerra/TriesterTagblatt/1915/marzo/tt-1915-03-18.pdf

Der Angriff auf die Dardanellen: Wieder ein englischer Minensucher gesunken. Der englische Kreuzer „Amethyst“ schwer beschädigt. (1915, 18 Mart). *Triester Zeitung*, s. 1. https://archiviodistatotrieste.it/wp-content/uploads/grandeguerra/TriesterZeitung/1915/marzo/tz-1915-03-18.pdf

Der englische Dampfer „Florazan“ gesunken. (1915, 18 Mart). *Triester Zeitung*, s. 1. https://archiviodistatotrieste.it/wp-content/uploads/grandeguerra/TriesterZeitung/1915/marzo/tz-1915-03-18.pdf

Der englische Dampfer „Leeuwarden“ torpediert. (1915, 18 Mart). *Triester Zeitung*, s. 1. https://archiviodistatotrieste.it/wp-content/uploads/grandeguerra/TriesterZeitung/1915/marzo/tz-1915-03-18.pdf

Dinçer, F. (2011). Hatıraları ve mektuplarından hareketle Abdülhak Hâmid'in tabiata bakışı. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (25), 83–90. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/151705

Dostoyevsky, F. (2009). *The brothers Karamazov* (C. Garnett, Çev.). Project Gutenberg. https://www.gutenberg.org/ebooks/28054

Dursun, D. (1993). Cemal Abdünnâsır. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 7, ss. 296–301). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/cemal-abdunnasir

Egypt Today staff. (2022, 21 Nisan). In memory of Salah Jahin, Egypt's multi-talented man. *Egypt Today*. https://www.egypttoday.com/Article/4/115127/In-memory-of-Salah-Jahin-Egypt%E2%80%99s-multi-talented-man

Ein neues Mittel gegen Ungeziefer durch Zufall entdeckt. (1915, 6 Nisan). *Lokal-Anzeiger für Schiffbek und umliegende Ortschaften*, s. 3. https://img.sub.uni-hamburg.de/kitodo/PPN1012405427_19150406/PDF/00000003.pdf

el-Edîbü'l-Mısrî Servet Ebâza fî zimmeti'llâh. (2002, 17 Mart). *el-Cezîre*. https://www.aljazeera.net/culture/2002/3/17/الأديب-المصري-توفي-في-مدينة-أطلانطا

el-Ka'bî, H. (2024, 12 Eylül). Vasmetü âr fî tarîki Necîb Mahfûz. *es-Sabâh*. https://alsabaah.iq/102584-.html

en-Neklâvî, F. (2001). Kāsım Emîn. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 24, ss. 541–542). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/kasim-emin

et-Temîmî, A. (2024, 5 Aralık). Avvedt Aynî li's-Sunbâtî... Tarab! *er-Ra'y*. https://www.alraimedia.com/article/1710505/مقالات/دوت-عيني-للسنباطي-طرب

Fazlıoğlu, Ş. (2010). Tâhâ Hüseyin. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 39, ss. 377–379). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/taha-huseyin

Fazlıoğlu, Ş. (2012). Tevfîk el-Hakîm. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 41, ss. 13–14). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/tevfik-el-hakim

General Hawley and 2,000 men killed by dervishes. (1915, 25 Mart). *Dakota County Herald*, s. 1. https://nebnewspapers.unl.edu/lccn/2010270500/1915-03-25/ed-1/seq-1/

Genov, S. (2024, 9 Temmuz). *„Vse nyakak toy tryabvashe da zagine". Periodichniyat pechat za ubiystvoto na Aleksandar Stamboliyski – mezhdu istoricheskata istina i revanshizma*. Newmedia21.eu. https://www.newmedia21.eu/izsledvaniq/vse-nyakak-toj-tryabvashe-da-zagine-periodichniyat-pechat-za-ubijstvoto-na-aleksandar-stambolijski-mezhdu-istoricheskata-istina-i-revanshizma/

Gharib, A. (2017, 8 Ekim). Remembering Ahmed Mazhar: The knight of Egyptian cinema. *Ahram Online*. https://english.ahram.org.eg/NewsContent/5/32/278438/Arts--Culture/Film/Remembering-Ahmed-Mazhar-The-knight-of-Egyptian-ci.aspx

Google Doodles. (2023, 4 Ocak). *Celebrating Ihsan Abdel Kouddous*. https://doodles.google/doodle/celebrating-ihsan-abdel-kouddous/

Görgün, H. (1995). Enver Sedat. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 11, ss. 265–267). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/enver-sedat

Güçlü, Y. (2000). Portrait of a secretary-general of the Turkish Ministry of Foreign Affairs: Numan Menemencioğlu. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, *16*(48), 837–856. https://atamdergi.gov.tr/tam-metin-pdf/484/eng

Hanioğlu, M. Ş. (2010). Talat Paşa. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 39, ss. 502–503). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/talat-pasa

Havern, C. B., Sr. (2018, 2 Mayıs). DeKalb (Id. No. 3010). *Dictionary of American Naval Fighting Ships* içinde. Naval History and Heritage Command. https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/d/dekalb.html

Herkenhoff, M. (2021). Universitäts- und Landesbibliothek (ULB) Bonn. *ProLibris*, *26*(3), 129. https://www.bibliotheken-nrw.de/wp-content/uploads/2021-3-ProLibris-3_Web_DS.pdf

İpşirli, M. (1998). Hayri Efendi, Mustafa. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 17, ss. 62–64). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/hayri-efendi-mustafa

İzzet, M. (2021, 8 Ekim). *Hüseyin Hicâzî: Ebû'l-küreti'l-Mısriyye ellezî ketebe'l-İncilîz fîhi'ş-şi'r... ve işâde hâssa min meliki İsbânyâ*. FilGoal. https://www.filgoal.com/articles/420034

Mahfuz, N. (2010). *Saray gezisi* (I. Alatlı, Çev.; 2. bs.). Hitkitap.

Murâd, S. (2013). Zekî Necîb Mahmûd. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 44, ss. 218–220). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/zeki-necib-mahmud

Naval History and Heritage Command. (2016, 6 Aralık). Pennsylvania III (Battleship No. 38). *Dictionary of American Naval Fighting Ships* içinde. https://www.history.navy.mil/research/histories/ship-histories/danfs/p/pennsylvania-ii.html

Ni'metullah, S. (2024, 30 Ağustos). Fî zikrâ rahîlih... Necîb Mahfûz: Etecennebü'l-kitâbe kable'n-nevm ve vefâtü Tevfîk el-Hakîm ahdeset ferâgan kebîran fî nefsî. *el-Ehrâm*. https://gate.ahram.org.eg/News/4958775.aspx

Okumuş, R. R. (2023, 26 Kasım). Dünyanın en güzel şehirleri bir yana vatanım bir yana. *Yeni Şafak*. https://www.yenisafak.com/hayat/dunyanin-en-guzel-sehirleri-bir-yana-vatanim-bir-yana-4577237

Qualey, M. L. (2020, 15 Haziran). Adel Kamel: Egyptian classic rediscovered in English. *Al Jazeera*. https://www.aljazeera.com/features/2020/6/15/adel-kamel-egyptian-classic-rediscovered-in-english

Redhouse, J. W. (1987). *A Turkish and English lexicon: Shewing in English the significations of the Turkish terms*. Librairie du Liban. (Eserin ilk basımı 1890).

Simkins, P. (2018, 29 Mart). Kitchener, Horatio Herbert Kitchener, Earl. U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. D. Keene, A. Kramer, & B. Nasson (Ed.), *1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War* içinde. Freie Universität Berlin. https://doi.org/10.15463/ie1418.11232

Skinner, H. A., Jr. (2020, 7 Ekim). Morgenthau, Henry, Sr. U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. D. Keene, A. Kramer, & B. Nasson (Ed.), *1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War* içinde. Freie Universität Berlin. https://doi.org/10.15463/ie1418.11481

Soukup, R. W., & Rosner, R. (2019). Scientific contributions of the first female chemists at the University of Vienna mirrored in publications in Chemical Monthly 1902–1919. *Monatshefte für Chemie – Chemical Monthly*, *150*, 961–974. https://doi.org/10.1007/s00706-019-02408-4

Speedy, M. (2021, 27 Eylül). *Mission creep in the Dardanelles*. Naval Historical Society of Australia. https://navyhistory.au/mission-creep-in-the-dardanelles/

Taha, H. (2013, 29 Ağustos). Tawfiq Saleh (1926–2013). *Ahram Online*. https://english.ahram.org.eg/News/80208.aspx

Tarek, S. (2011, 21 Ekim). Veteran writer Anis Mansour succumbs to pneumonia at 87. *Ahram Online*. https://english.ahram.org.eg/NewsContent/1/64/24738/Egypt/Politics-/Veteran-writer-Anis-Mansour-succumbs-to-pneumonia-.aspx

Tebliğ-i resmî. (1915, 19 Mart). *İkdam*, s. 2.

Tregidga, G. (2015, 17 Haziran). Asquith, Herbert Henry. U. Daniel, P. Gatrell, O. Janz, H. Jones, J. D. Keene, A. Kramer, & B. Nasson (Ed.), *1914-1918-online. International Encyclopedia of the First World War* içinde. Freie Universität Berlin. https://doi.org/10.15463/ie1418.10665

Uçarol, R. (1996). Gazi Ahmed Muhtar Paşa. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 13, ss. 445–448). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/gazi-ahmed-muhtar-pasa

Wyke, M. (2020). Word and image: Competitive adaptation in the feature film Quo vadis? (1913). M. Woźniak & M. Wyke (Ed.), *The novel of Neronian Rome and its multimedial transformations: Sienkiewicz's Quo vadis* içinde (ss. 143–163). Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oso/9780198867531.003.0009

Yanatma, S. (2022). Dominance, collaboration and resistance: Developing the idea of a national news agency in the Ottoman Empire, 1854–1914. *Journalism*, *23*(2), 569–585. https://doi.org/10.1177/1464884920924174

Yıldız, M. (2009). Selâme Mûsâ. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 36, ss. 347–348). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/selame-musa

Yıldız, M. (2019). Necîb Mahfûz. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Gözden geçirilmiş 3. bs., Cilt Ek-2, ss. 348–350). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/necib-mahfuz

Yıldız, Ş. (2009). Yûsuf İdris'in hayatı, eserleri ve edebî kişiliği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (22), 279–310.

Zavalsız, H. (1989). Akkād, Abbas Mahmûd. *TDV İslâm Ansiklopedisi* içinde (Cilt 2, ss. 267–269). Türkiye Diyanet Vakfı. https://islamansiklopedisi.org.tr/akkad-abbas-mahmud

ARŞİV VE TASARIM

Görüntü Kaynakları

HMS Irresistible

18 Mart 1915 tarihli fotoğraf. Royal Navy; Library of Congress, Prints and Photographs Division, cph.3c10854. Wikimedia Commons dosya kaydında kamu malı (UK Government artistic works). Kapakta iki renkli düzenleme ve kırpma uygulanmıştır.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:HMS_Irresistible_abandoned_18_March_1915.jpg

Necip Mahfuz

Dosya kaydında 1960 tarihli fotoğraf. Kaynak: AUC Press. Wikimedia Commons dosya kaydında PD-Egypt olarak işaretlenmiştir. Fotoğraf siyah beyaz olarak kullanılmıştır.

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Naguib_Mahfouz_in_1960s.jpg

İkdam nüshası ve gazete parçaları

19 Mart 1915 tarihli İkdam nüshası. Bu sayıda esas alınan gazete taramasından birinci sayfa, gazete başlığı ve Bouvet resmi alınmıştır. Gazete parçaları tarihî belge olarak kullanılmış; yeniden üretilmiş veya tamamlanmış bir tarihî fotoğraf sunulmamıştır.

Bu nüsha hakkında

Bu sayıda İkdam'ın 19 Mart 1915 tarihli nüshasından Latin harflerine aktarılan metinler ile Necip Mahfuz'un Târık Habîb ile söyleşisinin Türkçe tercümesi bir araya getirilmiştir. Açıklama notları ve kaynaklar ilgili metinlerle birlikte verilmiştir.

İkdam'ın haberleri ve ilânları 1915 tarihli gazetenin ifadeleridir; güncel bilgi veya tavsiye olarak okunmamalıdır.

DİL AKADEMİSİ

BİLİM · KÜLTÜR · SANAT

Bir buluşma ve çalışma halkası

ÇEVİRİ AKADEMİSİ

Bildiğiniz dillerden metinleri Türkçemize kazandırmak için sizleri bekliyoruz.

Çeviri Akademisi farklı dillerdeki metinleri Türkçeye taşıma arzusunu paylaşanlar için bir çalışma ve buluşma yeridir. Edebiyat, düşünce, tarih ve kültür metinleri üzerine birlikte okur, konuşur ve çeviri denemeleri yaparız.

BİRLİKTE OKU

Metni kaynağından incele, kelimelerin ve manaların izini birlikte sür.

TECRÜBE ET VE PAYLAŞ

Çeviri denemelerini paylaş, geri bildirimlerle metnini geliştir.

TÜRKÇEYE KAZANDIR

Bildiklerini Türkçemizin imkânlarıyla yeniden kur, yeni okurlarla buluştur.

ÇEVİRMENLERLE BULUŞ

Farklı dillerle çalışan kişilerle aynı masa etrafında bir araya gel.

Merak eden, tercüme eden, paylaşan herkes için.

DİL AKADEMİSİ

BİLİM · KÜLTÜR · SANAT

Bilim Konağı içinde bir buluşma noktası

METOT AKADEMİSİ

Hayallerini bilimle birleştirmek isteyenlere...

Daha iyi sorular,
daha anlamlı çalışmalar,
daha aydınlık yarınlar.

Metot Akademisi Dil Akademisi bünyesinde yürütülen bir öğrenme ve paylaşma buluşmasıdır. Araştırma metodolojisi üzerine konuşmak, tecrübe edinmek, soru sormak ve birlikte düşünmek isteyen herkesi bir araya getirir.

BİRLİKTE ÖĞREN
Seminerler, oturumlar ve uygulamalı çalışmalarla yolunu genişlet.

TECRÜBE EDİN VE PAYLAŞ
Farklı araştırmacıların birikimlerinden faydalan, kendi tecrübelerini de paylaş.

MERAKINI BESLE
Araştırma yöntemleri, veri çözümleme, akademik yazım ve daha fazlası üzerine içeriklere ulaş.

BİR TOPLULUĞUN PARÇASI OL
Bilim merakını ve ortak düşünmeyi merkezine alan sıcak bir çevreye katıl.

Metot Akademisi sayfası
www.dilakademisi.org/tr/bilim-konagi/metot-akademisi

İçerikleri ve duyuruları Dil Akademisi üzerinden takip edebilirsiniz.

Araştırma metodolojisi oturumları | YouTube kayıtları | 2209-A öğrenci projeleri

Merak eden, düşünen, paylaşan herkes için.

DİL
AKADEMİSİ
BİLİM · KÜLTÜR · SANAT

"Daha iyi bir sohbet, daha aydınlık bir yarın."
— DİL AKADEMİSİ

DİL AKADEMİSİ AÇILDI

Bilim • Kültür • Sanat

Meydanda buluşalım.

Dil Akademisi artık yayında. Bağımsız ve ticari olmayan bilim, kültür ve sanat arşivimizi ziyaret ederek köyün mekânlarını keşfedebilir; yeni buluşmaları, duyuruları ve içerikleri takip edebilirsiniz.

Keşif Konağı, Matbaa Sokağı, Stoa, Öğrenme Bahçesi, İmece Evi, Köy Postası, Satranç Kahvesi ve Sanat Evi sizleri bekliyor.

Web sitemiz

www.dilakademisi.org/tr

Takipte kalın

Bizi sosyal medya hesaplarımızdan da takip edebilirsiniz. Yeni içeriklerden, buluşmalardan ve duyurulardan haberdar olmak için hesaplarımıza göz atın.

Bilgi paylaştıkça, sohbet ettikçe büyüyen bir köy.

Bir gazetenin tanıklığı. *Bir yazarın sesi.*

İkdam • 19 Mart 1915

Necip Mahfuz • Elif'ten Yâ'ya

04